

S'Esclop

Quadern cultural

l'època, any V
3,25 €

28

NATHALIE ALSAC	DOLORS MIQUEL	MIQUEL BRUNET
J. A. NUNES CARNEIRO	JULIÀ OBRADOR	CHU HUAI CHING
ANGELS CARDONA	JOSEP PIZÀ I VIDAL	DOLORS FUSTER
FRANÇOIS CHENG	JOAN POMAR MIR	CATALINA GOMIS
EDITH CROIZET	FRANCISCA PUJOL	MARILÚS MIRANDA
AINA FERRER	BARTOMEU RIBES	RAINEIDA PALERM
ASSUMPCIÓ FORCADA	MIQUEL ÀNGEL RIERA	JOSEP PIZÀ I VIDAL
JOAN FULLANA	TONI ROCA	ROBERT
ANTONI J. FUSTER	GABRIEL S. T. SAMPOL	YOLANDA RODRÍGUEZ
CARLES HAC-MOR	ÀNGEL TERRON	TÓFOL SASTRE
GLÒRIA JULIÀ	MATHES TUGORES	JOSÉ SEDANO
MIQUEL LÓPEZ CRESPI	ESTER XARGAY	GASPAR SERVERA
JOANA MARIA MAS	<i>IL·LUSTRACIONS:</i>	PAU VADELL
JAUME MATEU MARTÍ	FRANCESC BONET	EDUARD VICH

Catalina Gomis, columna helicoidal, escultura en trencadís

Índex

Editor: S'Esclop
associació cultural

Director:
Joan Fullana

Consell de Redacció:
Rainelda Palerm
Josep Pizà i Vidal
Gaspar Servera
Josep Manuel Servera
Magdalena Vidal

Administració:
S'Esclop
Apartat de Correus 5222
07011 Palma (Mallorca)
Telèfons:
971 - 439209
971 - 693933
Fax:
971 - 734012
<sescllop@hotmail.com>

Publicitat:
639 - 954223

Coberta:
Eduard Vich

Disseny:
Joan Fullana &
Gaspar Servera

Tractament d'imatges:
Mikelet Ensenyat
Iñaki Macià

Impressió:
Loracar SL

Dipòsit legal:
PM-2551-2003

ISSN 1697 - 7300

Juliol-agost 2006

NATHALIE ALSAC	35
J. A. NUNES CARNEIRO	38
ÀNGELS CARDONA	36
FRANÇOIS CHENG	33 - 34
EDITH CROIZET	32 - 34
AINA FERRER	32 - 34 i 36
ASSUMPCIÓ FORCADA	16
JOAN FULLANA	36
ANTONI J. FUSTER	36
CARLES HAC MOR	13
GLÒRIA JULIÀ	31
MIQUEL LÓPEZ CRESPI	19 i 22
JOANA MARIA MAS	30
JAUME MATEU MARTÍ	6 i 7
DOLORS MIQUEL	20
JULIÀ OBRADOR	17
JOSEP PIZÀ	8 - 10
JOAN POMAR MIR	14 i 15
FRANCISCA PUJOL	26
BARTOMEU RIBES GUASCH	24 i 25
MIQUEL ÀNGEL RIERA	5
TONI ROCA	23
GABRIEL S. T. SAMPOL	29 i 38
ÀNGEL TERRON	21
MATIES TUGORES	35
ESTER XARGAY	11
IL·LUSTRACIONS:	
FRANCESC BONET	20
MIQUEL BRUNET	17
CHU HUAI CHING	34
DOLORS FUSTER	16
CATALINA GOMIS	2
JOAN	25 i 30
MARILÚS MIRANDA	7
RAINELDA PALERM	40
JOSEP PIZÀ	9
ROBERT	23
YOLANDA RODRÍGUEZ	22
TÒFOL SASTRE	21
JOSÉ SEDANO	36 i 37
GASPAR SERVERA	30
PAU VADELL	31
EDUARD VICH	1

S'Esclop, Quadern cultural no retribueix cap de les col·laboracions; la redacció no tornarà els originals no sol·licitats ni sostindrà correspondència sobre els mateixos; la revista no comparteix necessàriament les opinions signades dels seus col·laboradors.

S'Esclop, Associació cultural no gaudeix del suport econòmic de cap institució privada ni rep ajudes de cap organisme autonòmic o municipal.

MIQUEL ÀNGEL RIERA en el record

“L'endemà de mai ens aporta la veu profunda i plena del novel·lista però revestida d'una insistent autoritat: damunt el curs narratiu, al ritme de l'encavallament de les reflexions, i en la creixença segura de tots els valors de l'anàlisi. És una veu (més que no una ploma) destinada a dir-se ella mateixa amb gravetat el que pensa de la conducta humana. Però és un escriptor, amb la base ja segura d'un gran escriptor, que sap esperar que el tema “prengui”, com un foc o com una pasta que treballada puja, i aleshores damunt i més enllà d'aquest tema en creixença en projecta una veu inconfusible que ens parla, amb aquest llibre admirable, de la pietat entre horrors que hi ha al si de l'home.”

Joan Triadú, *Miquel Àngel Riera: matèria de Mallorca*, «Avui», 21 de gener de 1979.

“[La protagonista de *Panorama amb dona*] esdevé una figura emblemàtica, carregada d'una força gairebé tel·lúrica i ancestral, sobretot quan, muntada en la seva bicicleta, es desplaça d'una banda a l'altra, a la recerca de la seva veritat. Aquesta força poderosa de la protagonista encomana un gran dinamisme a l'univers de ficció i fa que, de totes les novel·les de Riera, aquesta sigui, malgrat el rerafons de la tragèdia, la més esperançada.”

Carme Arnau, *Panorama amb dona, de Miquel Àngel Riera*, «Serra d'Or», gener de 1984.

“En la novel·lística rieriana, hi ha una justícia en el temps, per la qual la realitat, tard o d'hora, acaba imposant-se, provocant, irremissiblement, la “catàstrofe”, en un joc temporal pel qual els personatges “el passat els esgarrija, el present els espanta i el futur, que saben inexorable, bé endevinen que serà fosc”. El record no és, en Riera, una via d'evasió, ans, ben al contrari, una eina de coneixement, en retornar l'home a la seva nuesa primigènia, a la seva genuïna condició humana. La memòria recobra, així, des d'un humanisme integral, dellà la tendència recent a la reducció de la seva funció literària al tòpic retorn nostàlgic al paradís perdut de la infantesa, el seu sentit clàssic: “la intervenció subtil i imponderable de l'experiència fins i tot en l'expressió dels afectes més contemporanis”.”

Francesc Xavier Vall I Solaz, *La memòria en el cicle novel·lístic de Miquel Àngel Riera*, «Els Marges», 35, 1986.

“*La rara anatomia dels centaures* [...] en molts aspectes coincideix amb les seves novel·les, però s'hi nota una actitud menys realista, que l'apropa en uns casos a una sensibilitat més màgica i en altres a un humorisme ben insòlit en l'escriptor manacorí.”

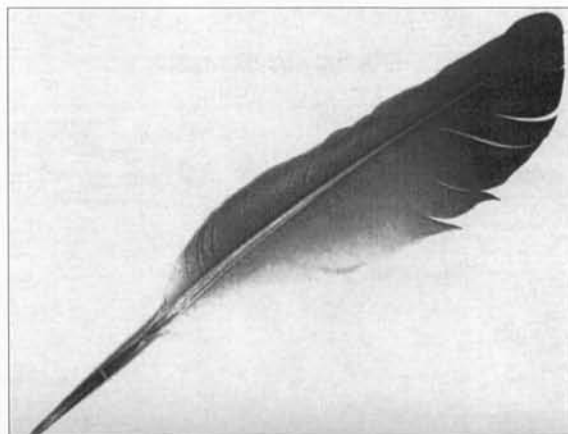
Pere Rosselló Bover, *Miquel Àngel Riera: “El compromís amb la bellesa”*, «Lletra de Canvi», 27, 1990.

“Fidel als principis que el defineixen com a escriptor, Miquel Àngel Riera aposta en les dues darreres novel·les [*Els déus inaccessibles* i *Illa Flaubert*] pel risc d'una literatura d'alta volada: textos per a interioritzar, per a assaborir lentament i per a resistir l'embat dels anys i la prova de segones i terceres lectures. Una literatura que encavalla la narració, la poesia i el pensament, una obra al servei de la veritat i la veritat entesa com l'únic punt de vista irrenunciable de l'escriptor.”

Isidor Cònsul, *Llegir i escriure. Papers de crítica literària*, Barcelona, La Magrana, 1994.

“*Morir quan cal* planteja la descoberta del món per part d'un adolescent -de qui mai no es dirà el nom- en l'escenari implícit de la guerra civil a Mallorca. Un aspecte que destaca d'entrada és la contundència amb què l'autor aborda el tema de la guerra des de la peripècia de l'individu, d'un individu incardinat, a més, en una societat i en una concreció històrica de les quals no pot fugir. [...] Amb aquesta novel·la, Riera dimensiona socialment la seva reflexió sobre el gènere humà. I ho fa a partir de l'experiència de la guerra, de l'anàlisi de l'instint de destrucció innat en l'home.”

Vicenç Llorca, *Salvar-se en la paraula. La novel·lística de Miquel Àngel Riera*, Barcelona, Edicions 62, 1995.

Pàgines dedicades a la memòria de l'escriptor
Miquel Àngel Riera

MIQUEL ÀNGEL RIERA

(Manacor, 1930 - Palma, 1996) va apostar per una obra de qualitat, elaborada sense presses i des d'uns pressupòsits molt personals, que resistís el pas del temps. El resultat és un conjunt de sis poemaris, sis novel·les i dos llibres de relats breus que constitueixen algunes de les fites més importants de la literatura catalana de la segona meitat del segle XX. La seva atenció per l'ésser humà, que ha begut de les fonts de més qualitat de la literatura europea contemporània, el converteixen en un escriptor l'interès del qual sobrepassa totes les fronteres, tant geogràfiques i lingüístiques com temporals. Per l'originalitat i per la perfecció estilística, la seva producció ha meregut el reconeixement unànime de la crítica i dels lectors.

Poemes a Nai

I

T'estim, però me'n fot. No em resta gaire de suportar l'humiliació del vòmit d'esser que és estimar. Ja acaba eixa hora de finestral oberts i dents polsoses, de taques de pantaix per les solapes i de taurons pels músculs o dreteres. Ta'teix si em fon els ploms de la mà dreta un calfred com un crit que sempre et xucla camí dels meus endins, pels dits em neixen aurores boreals com a contagis.

T'estim, però me'n fot. Visc a l'espera del glop definitiu que em redimeixi, del glop unificat que em deixi dir-te: -Ja t'estim tant, que et pots morir quan vulguis.

V

Si bastàs pegar un crit, perquè ho sabessin!
Si bastàs plorar fort, escriure cartes,
si bastàs anar en pèl, perquè ho notassin!
Tu, Nai, no ho comprendràs. Ells s'entretenen bevent cervesa, conversant de dones, creient en Déu. I a mi no m'ho endevinen encara que les mans les tenc morades de tant edificar castells de sang.
Pareix que volen dir que no és tan ver com jo me pens. Oh, Nai, tu no ho comprendguis tu no ho comprendguis mai, no els ho perdonis, escriu-los-ho pel front amb fil de ferro, crida-ho des del balcó, fins que se morin de tant saber-ho tot. Serà més ver si tots ho saben, Nai, i el món n'esclata.
Ai, si bastàs morir perquè ho creguessin, t'hauria d'estimar amb la sang dels altres

Nocturn sense estrelles, però farcit de mirades *

I parlant d'ulls, *Nocturn sense estrelles* n'està farcit tant com de mirades -començant per la coberta- i ja sabem que és en la mirada on es concentra tant la història personal com el codi moral de cadascú. La identificació de les essències, la personalitat de les emocions, tenen la mirada d'ambaixadora. Perquè en copseu la transcendència, de les mirades, uns quants exemples. A la pàgina 160 hi trobam la declaració d'un testimoni que veié l'assassí a una vintena de passes, distància suficient per no poder-ne fer cap retrat, però curiosament inexistent a l'hora de prendre les mides a sa mirada: *Les nostres mirades es creuaren sols durant un segon. Sols em va arribar una cosa amb total nitidesa: la resplendor dels seus ulls. Projectaven la ràbia de les males bèsties... aquells ulls eren grossos com una ametlla. Llents com una estrella.*

(...) Compten tant, els esguards, en *Nocturn sense estrelles* que, molt probablement, l'espurna inicial que prengué el foc que consumeix el nostre protagonista naixé d'una mirada entre ell i sa germana. No n'explicaré les circumstàncies per no fer tat a cap secret, però heu de saber que a la pàgina 20 se'ns indica: *M'és molt difícil explicar com va ser aquella mirada que es creuaren els dos germans. Sols li puc dir que aquella topada fitadora de les pupil·les sollades pel desconcert i la temença fou definitiva; ja mai més l'iris grisenc d'aquell espant es va reflectir enlloc.*

Nocturn sense estrelles es pot prendre com una mena de memorial de desgreuges per a un assassí ritualista que ha estat testimoni, en la seva infància, de tota mena de malvestats. D'aquesta manera, l'e-

xecutor es presenta com a dipositori de pors i nafres alienes i antigues que, necessàriament, ha d'exhalar d'alguna manera. Mirau, si més no, què diu tot recordant sa mare, sa estimadíssima mare apallissada: *¿Es pot arribar a imaginar el mal de consciència que rosegava les entranyes d'aquell nin espantadís i apocat que no gosava sortir de l'habitació per defensar la seva mare dels atacs ferests d'aquell malnat?*, que era son pare.

(...) Tanta convulsió, tanta tragèdia, al cap davall, havia de desembocar en desconcert i en angúnia. A la pàgina 123 ens ho explica d'aquesta manera: *sempre he tingut la sensació d'experimentar un sofriment que hauria de pertànyer a algú altre. [...] Moltes vegades m'he demanat si visc una vida que hauria de correspondre a un altre ésser humà provinent d'un altre temps i un altre lloc. I tot seguit afegeix: Sol visc per honorar la memòria d'una enyorança. Sóc record i redempció: el record d'aquells ulls atemorits [es refereix als ulls de la germana morta], la redempció de les ànimes perdudes.*

Per tot això, la seva actuació assassina no forma part de cap projecte destructiu, *no es tracta d'una causa nihilista, sinó d'una promesa venjativa, ja ho sap, un objectiu redemptor; una promesa purificadora.* És a dir, se sent la mà executora d'un disseny providencial, messiànic: *Jo sóc qui lleva el pecat del món. Jo sóc qui tempta els perills de la fosca i condemna el desig pecaminós de les males bèsties... Sóc la salvació i l'esperança. Sóc l'oblit i la desmemòria i l'eternitat del no-res. Per tant: Sóc culpable de la meua innocència.* (pàgs. 9-10). *Jo sóc el cos de la*

pregària. Sóc el principi i la fi. (pàg. 13). A més, *confesso, senyor; ser culpable del meu instint de supervivència. Confesso ser culpable també del meu desig insatisfet, insaciable. Confesso ser culpable de la desconfiança i l'orgull i la rancúnia.* (pàg. 73).

Per tant, roman la pregunta: és una bèstia? Un monstre escapat de la naturalesa humana? Una ment segrestada pel diable? Un pur i ras animal assassí?

Davant tot això, enmig d'aquestes aigües tan braves com tèrboles, no ha d'estranyar que, com el Bon Pastor, l'Anyell de Déu nou testamentari, el personatge central de *Nocturn sense estrelles* també proclami les benaventurances, les benaurances d'un assassí en sèrie i seriós: *Benaventurats aquells que han estimat sense caure en la temptació, perquè d'ells serà la glòria del cos i la pau de l'esperit, ells usurparan la llavor del desig i proveiran l'aura resplendent de la bondat, perquè d'ells és el triomf del bé i sols en ells arrelarà el do de la pietat.* (pàg. 65).

Així, ens dona una de les claus de la seva actuació sumària enumerant algunes culpes de les joves que mata: *La culpa del desig embrutit; la culpa de la indecència; la culpa de l'ànima perversa; la culpa de la impuresa i la lascívia. La culpa de la supèrbia, I, sobretot, la culpa de la transgressió moral, la culpa de la desobediència a les lleis que ens imposa la sagrada doctrina del Creador. El món és un bordell a punt del judici final. I sols ens podrà salvar la sang immaculada del nostre cor pur, net, eternament bell...* (pàg. 85).

I per acabar de fer els cinc rals justs, per desorientar-nos encara més, repassa amb ulls redemptors -no exempts de lucidesa- l'ara i l'avui de la vida, i n'emet un parer contundent: *L'estultícia, el cretinisme, la ignorància, tot just transcorreguts un grapat d'anys d'aquest nou segle, són la gran pandèmia que assola la Terra tota. [...] Això que anomenam vida, aquest concepte tan absurdament desmesurat com perenne, té els seus dies comptats.* (pàg. 143). *L'influx de les malvestats individuals, senyor inspector, el sumatori de les ments desequilibrades i els comportaments perniciosos han acabat per infectar el conjunt de la nostra societat [...] el món s'ensorra.* (pàg. 69). L'univers, ens ve a dir, està minat de psicòpates.

Per tant, la destrucció ens crida. Ha arribat el moment, doncs, que

L'home ha d'oferir encara l'últim gran sacrifici a Déu: la immolació definitiva, l'extinció absoluta. Aquesta petita obra meua, senyor, tan sols és un simple exercici de terror; una variant ínfima de l'holocaust. (pàg. 53).

Encara cueja la qüestió: és un foll? Una bèstia? Un monstre?

Es poden dir moltes més coses d'aquest esplèndid, per mi, *Nocturn sense estrelles*. M'he centrat exclusivament en aquest executor intrigant i despietat per pures raons de simpatia, hom diria que psicopàtica i tot. He defugit, també, la presentació d'una anàlisi més profunda de l'obra perquè no crec que en sigui l'ocasió.

Tanmateix, com deia al començament, es tracta d'un text la lectura del qual no acaba a la pàgina 186,

sinó que l'engrossim amb tots els comentaris, raonaments i postil·les que ens ha suggerit o provocat. En definitiva, és una obra consistent, arriscadament atrevida, que resisteix tota mena de lectures i tota casta de trapelleres crítiques, cosa no gaire freqüent en l'escriptura que corre per les nostres llibreries la característica comuna de la qual podria ser el baix voltatge narratiu.

Llegiu-lo, que vos assegureu que passareu un guster.

— **Jaume Mateu Martí** —

* Fragments de la presentació de la novel·la de Pere Joan Martorell *Nocturn sense estrelles*, a Palma, Manacor i Inca (2006)

Il·lustració de Marilús Miranda

L'ENTREVISTA

PERE ROSSELLÓ BOVER (Palma, 1956). Professor i escriptor. És llicenciat en Filologia Hispànica per la Universitat de Barcelona i doctor en Filologia Catalana per la Universitat de les Illes Balears (UIB). És catedràtic d'Universitat de Filologia Catalana a la UIB. Com a poeta, ha publicat *Antologia, Aplec de distàncies, Llibre de la selva i altres poemes, L'hort de la lluna* i *El temps llençat al pou*. També ha conreat la narrativa infantil amb els llibres *Les aventures d'en Tres i mig* i *El fantasma del País del Vent*. Ha realitzat una versió teatral de *Les aventures d'en Tres i Mig*, que ha estat duita als escenaris. És autor de la "nouvelle" *L'Infern de l'Illa. I*, com a historiador de la literatura, ha publicat *L'escriptura de l'home. Introducció a l'obra literària de Miquel Àngel Riera* (OCB, 1982), *L'obra de Salvador Galmés i Sanxo (1976-1951)* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988), «*Bearn o la sala de les nines*», de *Llorenç Villalonga* (Empúries, 1993), *Els moviments literaris a les Balears* (Documenta, 1997), *La literatura a Mallorca durant el franquisme (1936-1975)* (El Tall, 1998), *Els camins de la cançó: Vida i obra del P. Rafel Ginard i Bauçà* (Public. Abadia de Montserrat, 1999); juntament amb Xavier Abraham, publicà *Bartomeu Rosselló-Pòrcel: A la llum*; Ajt. de Palma, 1999); *Els paradisos perduts de Llorenç Villalonga* (Proa, 2001), i *Aproximacions i semblances* (en curs). Així mateix, ha tengut cura de l'edició crítica de *Miquel Àngel Riera. Obra poètica completa (1953-1993)*, publicada per Edicions del Salobre (2004).

- Tens un currículum literari francament envejable. Estàs satisfet de la teva trajectòria literària?

- La teva pregunta em demostra que les coses es veuen sempre d'una manera diferent segons el punt on et trobes. Jo no crec que la meua trajectòria literària sigui envejable, sobretot si pens que em dedic a escriure més o menys des dels devuit anys i ara ja en tenc cinquanta. Pel que fa a estudis sobre literatura i a crítica literària, crec que quantitativament el balanç és positiu, però no ho veig així des del costat de la creació literària. Dels cinc llibres de poemes publicats, els dos primers són molt grenyals, encara que potser contenguin alguns poemes salvables. Pel que fa a la prosa de creació, sols he escrit literatura infantil -dos llibres publicats i dos més que estan a punt d'aparèixer- i un llibre breu i inclassificable -*L'infern de l'illa*-, a més d'alguns contes, la majoria inèdits. En canvi, no he escrit cap novel·la pròpiament dita. El teatre és, per a mi, una experiència que no té sentit si no n'està prevista la representació.

- Dins la literatura catalana, per què creus que hi ha tants d'escriptors dogmàtics?

- La veritat, no sé si hi ha tants d'"escriptors dogmàtics" o no entenc ben bé a què et refereixes... Si vols dir que tothom es creu en possessió de la veritat, això és un fet molt humà. Si vols dir que molts d'escriptors es pensen ésser extraordinaris, et diré que és fruit del

procés de creació mateix: quan escrivim un llibre, hi posam tant de nosaltres que és impossible veure-hi els defectes i ens pensam que escrivim el millor del món. Només ho veiem objectivament quan ha passat un cert temps. Aleshores podem distingir el que és nostre com si ho hagués escrit un altre. Possiblement, hauríem de deixar els nostres llibres dins un calaix uns quants anys i, passada aquesta quarantena, podríem saber si val la pena publicar-los o no. I, així i tot, potser ens equivocaríem.

- T'agradaria viure de l'escriptura?

- Francament, no. Crec que haver d'escriure per obligació, perquè t'has de guanyar les sopes, és la pitjor manera d'escriure. Em crearia una gran angúnia. Tanmateix, no hi ha ningú que visqui exclusivament de la literatura. Els escriptors professionals escriuen als periòdics i a les revistes. Sovint fan articles sobre temes que potser no els interessin gaire, però han d'omplir una columna cada dia o cada setmana. S'han de fer famosos sortint als mitjans de comunicació, si pot ésser a la televisió. I això ja és una cosa que té tan poc a veure amb la literatura com fer feina en una oficina de 8 a 3. Més que viure de la literatura, consider millor "viure la literatura" i això crec que sí ho he aconseguit, perquè la meua professió és ensenyar i estudiar literatura. Per altra part, l'ensenyament és una professió que m'agrada i no la canviaria per cap altra.

Pere Roselló Bover, fotografia de Josep Pizà i Vidal

- Com afrontes el problema de la nostra identitat?

- Amb molt de pessimisme. M'agradaria poder ésser optimista, però els fets ens demostren que, tant des del punt de vista cultural com lingüístic, estam retrocedint d'una manera alarmant. Ara estam molt pitjor que fa vint anys, sens dubte. Vivim en un estat que es nega a acceptar els nostres drets. Els partits polítics, sobretot els d'àmbit estatal, veuen amb mals ulls els nostres drets més elementals. A més, els nostres governants han perdut la vergonya i ara fan demagògia amb el

esforç molt superior al que ens va en contra. Tanmateix, el procés de destrucció del nostre poble és una gota en un procés de destrucció global que afecta tot el planeta. Potser d'aquí a 50 anys el català ja serà una llengua residual, però també moltes coses hauran canviat amb els canvis en el mediambient produïts per la mà dels homes i per canvis socials, com la immigració. Nosaltres, com a nació i com a llengua, potser estarem a una passa de l'extinció. Del nostre món, ja en quedarà ben poc.

“La literatura ha caigut en el parany del màrqueting”

tema de la llengua just per defensar la seva estratègia de partit i no el bé del nostre poble. Ara fa vint anys, almenys temien fer declaracions que poguessin ésser contestades des del món cultural o universitari. Avui fins i tot es permeten el luxe de menystenir-nos.

- Penses que aquest procés té volta enrere?

- És que, tanmateix, estam dins un procés mundial imparabile, que condueix a la destrucció de les petites cultures, a la destrucció del medi ambient i a accentuar les diferències econòmiques entre els rics i els pobres. Sols un sotrac molt fort podria parar aquesta tendència. Però, per invertir el procés, caldria fer un

- Has conreat pràcticament tots els gèneres. En quin et sents més còmode.

- Ja t'he dit que no he fet novel·la pròpiament dita i, quant al teatre, la meua única experiència fou l'adaptació a l'escenari del relat infantil *Les aventures d'en Tres i mig*. Evidentment, el meu gènere és la poesia, en el qual em vaig estrenar i mai no he abandonat. Potser aquesta tirada al vers és perquè tendesc a la síntesi. M'agrada dir molt amb molts pocs mots i fer que, així, les paraules s'omplin de sentits... I això s'aconsegueix sobretot amb la poesia, però també es pot fer en qualsevol gènere literari.

- Què et preocupa de la literatura catalana actual?

- No crec ni just ni positiu que els llibres, si no són *best sellers*, només es trobin durant un o dos mesos a les llibreries i que, a molts de llocs dels Països Catalans, ni tan sols hi arribin mai. Crec que és un símptoma d'un mal funcionament molt greu. A més, la majoria dels editors conceben la literatura simplement com un negoci. Ja no interessa el valor literari dels llibres, sinó només si l'autor és conegut i ven molt. Per paga, la crítica literària, que hauria de ser objectiva i posar les coses al seu punt, massa sovint fa tot el contrari: lloa els que interessa lloar i silencia els desconeguts. La literatura ha caigut en el parany del màrqueting i això acabarà matant-la.

- Entre «L'hort de la lluna» i «El temps llençat al pou», el teu darrer poemari, hi ha setze anys. Penses que cal posar distància a la poesia?

- No crec que sigui bo anar amb presses ni en la poesia ni en res. Aquest és un dels grans defectes del món que ens ha tocat viure. Tot s'ha de fer a corre-cuita i, en conseqüència, tot es fa malament. Per tant, seria absurd escriure poesia amb presses. Entre aquests dos llibres hi ha setze anys per molts de motius, entre els quals n'hi ha de professionals. Però, també és cert que durant molt de temps no sabia com havia d'estructurar el llibre: tenia les peces però no trobava la forma del mosaic. Per altra part, hi havia un problema de seguretat personal, que no vaig resoldre fins que vaig estar segur del que havia escrit.

- Quin pes hem d'atorgar al lector dins el procés de comunicació literària?

- El lector sempre hi és i ignorar-lo és absurd. Però això no significa que el lector hagi de condicionar-nos quan escrivim. Una cosa és procurar que el que escrivim s'entengui i l'altra és escriure el que el lector vol escoltar, i no allò que volem dir. A més, no tothom pensa igual i, per tant, el que escrivim agradarà a uns i desagradarà a uns altres...

- Què destacaries de positiu de la teva feina com a professor universitari de la carrera de filologia catalana a la UIB?

- Jo pens que és una de les millors professions a què et pots dedicar. Sobretot en una universitat petita, com la nostra. La feina de professor universitari t'obliga a actualitzar els teus coneixements i a no desvincular-te de la recerca. Per altra part, segueixes essent un docent, però sense els problemes d'ordre que, per desgràcia, hi ha a l'ensenyament secundari.

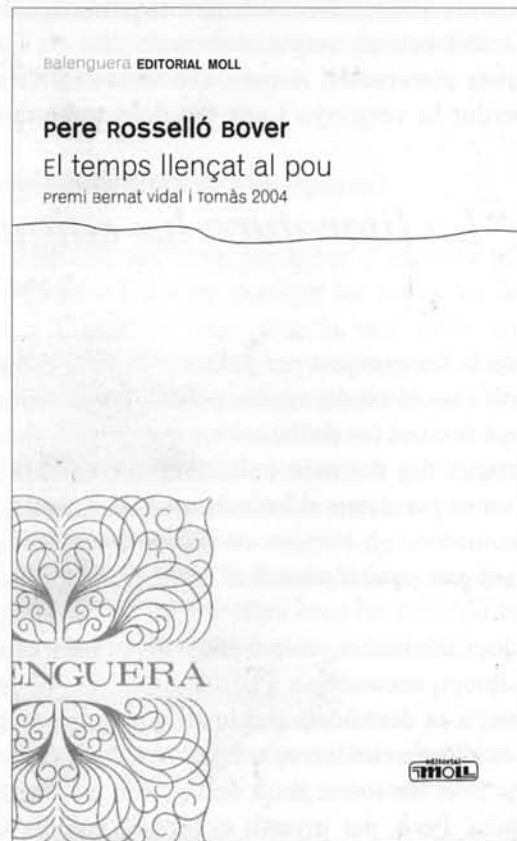
- I de negatiu?

- La universitat, avui en dia, està massa burocratitzada, en mans dels capricis dels polítics de torn, cosa que la irracionitza. Per exemple, cada uns quants anys es canvien els plans d'estudi. Aquest excés de burocràcia no té res a veure ni amb la docència ni amb la investigació, que és el que s'ha de demanar a un professor universitari.

- En què consisteix la teva tasca d'editor al capdavant de les prestigioses col·leccions *El Turó* i *Tià de sa Real*?

- Jo som únicament el director literari de les col·leccions. L'editor és la Fundació "Sa Nostra" i, per tant, la responsabilitat en molts d'aspectes recau sobre altres persones d'aquesta entitat. La meva tasca és molt senzilla -cosa que no vol dir sempre fàcil- i consisteix en llegir-me les obres que m'arriben dels autors que hi volen publicar, a proposar-les o refusar-les als responsables de la Fundació "Sa Nostra" i, en el cas que n'aprovin la publicació, a seguir i controlar el procés d'edició, amb la correcció dels originals i de les proves d'impremta. Es pot dir que la meva feina acaba el dia que les presentam. He de dir que és una tasca que m'agrada força, perquè es veu que tenc una mica de vocació d'editor.

Josep Pizà i Vidal

Versos desfermats en terra ferma

Una allau de versos s'allunyen al galop
per les planúries ponentines,
que estiren l'horitzó més enllà dels verds,
fins a fer-lo rimar amb ozó.
Sota els ulls del cel, la parla canta
a la vista, que no entén de gramàtica.
I la còpula de tots els temps dels verds
dóna al verb una escala participativa
d'allò viscut,
a l'infinitiu del viure,
del passat on vivia,
al futur que viurà.

I visquin els imperatius!
Vivint el present en gerundi,
donen a llum matisos que,
sense el sol, es confonen amb el tot.

Tot és pecat!
Pel sol fet que,
si sol i solt
roman el subjete sense la frase
-que en prendre una lletra
ha esdevingut la fase
on tot conflueix en desordre-,
ni hemistiquis, ni alveorars,
ni diftongs sonaran.
Les consonants consolaran
els arbres,
que faran drings greus
currulls de lletres madures,
les branques feixugues
dels quals s'aixonaran,
enceses
de dolçors,
tocades pels adverbis,
apassionadament,
fornicaran
desenfrenadament,
amb la terra que,
desprietadament
els podrirà.
Amén!

De la plaquette *Éssera Ponent*

Ester Xargay

Joan & Pedro

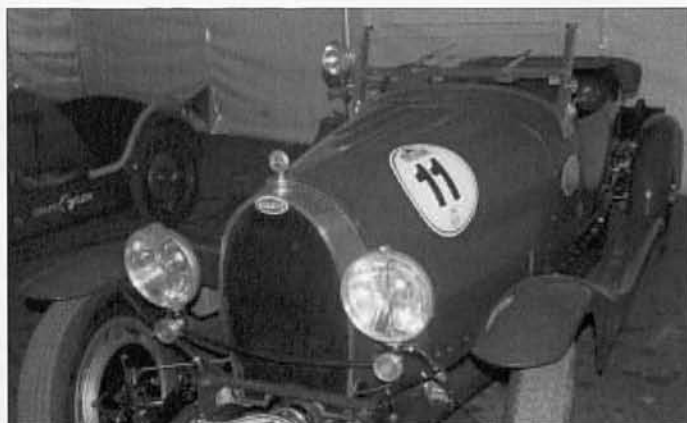

ES TALLER

*CANVI D'OLI
ESPECIALISTES EN FRENS
CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT
POSTA A PUNT DE MOTOR
EQUILIBRATS I PNEMÀUTICS
FRENÒMETRE (ITV)
LI PASSAM LA ITV
SENSE CITA PRÈVIA*

Telèfon i fax 971 75 53 65
C/ General Riera, núm. 28, baixos
07003 Palma
Servei de carretera 24 hores
telèfon 971 47 15 38

www.comercialmallorca.com

SAGITARI

llibreria

Llibreria especialitzada
en poesia

www.libreriasagitari.com

*Entri a la nostra web i conegui
els serveis que posam a l'abast
dels interessats en Poesia i
Literatura*

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971 73 06 08
- Informació i comandes per fax:
971 28 33 88
- Informació i comandes per correu electrònic

xabraham@teleline.es

Servei de venda amb lliurement
contra reemborsament

Servei de recerca de títols
de qualsevol especialitat

*Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca*

Pàrquing a 50 metres

per tal de no-
 que naixen
 a mig quart
 més po-
 contrafets
 d'una
 der compagi-
 o a un
 a misses dites
 nar aplecs
 quart i mig
 de mots
 de dues
 tocases
 de dotze
 a fi de bé

veure-s'hi
 li'n
 sen-
 se tí-
 tol apostro-
 fa aminoàci-
 da darrere
 encara
 la tàpia
 més difícil
 te'n sents

li-
 tote
 col·lapsar
 contrapoeta
 no gens ca-
 la-
 mar
 tegòric no
 útil
 no gens axiomàtic
 clàstia total
 o sí

misticisme
 barrut
 que fica
 basca
 fixa mistificació
 a l'istme
 camàlic
 angular
 per si un cas
 rebregat
 a l'infern
 vinicultura
 dels pantalons
 pàpula
 d'anar a fangar

Carles Hac Mor

Poemes inèdits sense títol

L'estima als mots amb sobre i segell...

Els epistolaris sempre han estat un gènere no massa freqüentat per lectors -dient-ne normals- assidus a la prosa i a la poesia. Més bé, hi han guaitat només estudiosos i gent d'un tarannà quasi amb una vena històrica, o atrets per la vida i obra de qui escrivia les cartes o les rebia.

En primer lloc m'agradaria dir que l'era actual del fax, Internet o la telefonia mòbil, potser dificulten la tramesa de correspondència escrita, amb sobre i segell, però que, així i tot, som dels qui encara avui creuen que rebre una carta per correu d'un amic -no de l'embafofa publicitat postal- és tot un goig i una sorpresa agradable i d'agrair. He de confessar-me, sempre que puc, un addicte practicant de la curolla d'enviar mots (o fins i tot, alguns versos per a Nadal) a la gent que estim i enyor, per la distància...

El volum que ara tenc entre mans és el número 43 de la col·lecció «Els treballs i els dies» de l'Editorial Moll, i, a la solapa de la coberta, podem llegir-hi: *Així queda completat l'epistolari entre els poetes Miquel Ferrà i Maria Antònia Salvà, preparat amorosament pel seu amic i deixeble, Miquel Gayà, també poeta. Els dos volums del recull (abans, fa uns anys, s'havia publicat l'Epistolari de Miquel Ferrà a Maria Antònia Salvà) són una eina valuosíssima tant per a la coneixença dels dos poetes i la seva amistat, com per reflectir la vida quotidiana, amb tota mena de detalls, de dues persones amb ocupacions i idiosincràsies diferents, que visqueren durant la primera meitat del segle XX. A l'epistolari, en efecte, s'hi reflecteixen sentiments, malalties, naixements, morts, feines, maldecaps, edicions, permisos, prohibicions... tot això i molt més es veu en aquestes cartes d'una riquesa de detalls excepcional.*

És ben hora ja de començar a provar el primer tast d'aquestes cartes de Maria Antònia Salvà a Miquel Ferrà, i ho feim amb una datada a La Llapassa el 3 de novembre de 1918, i que parla del "terrible flagell" de l'epidèmia del grip que "fa estrai a Lluchmajor", i que sobretot la mostra és per poder gaudir d'una prosa poètica de la llucmajorera, que és extraordinària, talment ens ho demostra aquest fragment: ... *El "clero" que jo veig, es redueix al capellà qui diu la Missa a S'Aguila, a la sortida d'el sol, els diumenges i festes de guardar. Per anar-hi, com que es enforèt, ens hem d'aixecar amb estels. Quina delícia, però, la de passar a l'aua, entre pinotells plens de roada, omplint el pulmó d'aquella flaire sanitària! -En som tan devota d'aqueixes sentors de garriga, que m'en fas un pler de pendre cada vespre, en haver sopat, la tiçana de senyorida camperola amb un parell de fulles d'eucaliptus que la meva previsorà cunyada ens fa ser*

Foto de Francesc Lladó i Rotger, encarregat de l'edició de l'Epistolari de Maria Antònia Salvà a Miquel Ferrà de Miquel Gayà Sitjar, publicat per l'Edit. Moll (2006)

vir a taula i que jo prenc sense sucre per semblar-me així mes aromatic. / A la vila es fan fogates nocturnes per sanejar l'admòsfera. Avui el batle en persona (així ho han dit) es anat amb vuit carros a la garriga de Son Granada a carregar de romaní. / Com ha plogut molt enguany els camps estan esplendits. Avui qui es diumenge som anats a cercar esclata-sangs, caminant cinc hores. Som tornats a ses cases amb tots els que hem pogut trobar: Dos paners plens, tendres i rosos, qui embellien i llavò una llebra i sis conís. Ses mates rumbegen ramells coralins d'una llenrisca lluenta i molsuda, verdetgen els sembrats primerencs i la flor de safrà bort s'es escampada amb verdadera profusió per les quintanes...

De totes maneres, quan un sent passió per alguna persona o qualsevol vessant de la vida, és inevitable, si l'amistat es de debò i ben propera, que l'empelt d'aquella quimera se t'aferra a la pròpia pell com un afegit, però que amb el temps, passa a formar part del teu mateix cos i ésser. És coneguda la meua estima als versos, encara que no era massa devot de Ferrà i de Salvà, potser llegits en una edat no convenient i sense l'embranchida contagiosa de Francesc Lladó i Rotger. Així és i així ho cont. L'amistat novella encara, però ja prou esponerosa, amb en Xiscu Lladó de Sóller, m'ha fet interessar-me per aquests poetes de l'Escola Mallorquina. Entre conferències (com la de la revista literària «Mitjorn» que Ferrà dirigí, encara que d'una manera no oficial), llargues converses prop dels tarongers sollerics i la serra -o a Son Espanyol-, també amb peus davall taula; o les dues recents presentacions de l'epistolari a Llucmajor i a Ciutat, fa que la suma de totes aquestes vivències, quan sents parlar Francesc Lladó de Miquel Ferrà, fort i no et moguis, t'has d'ad-

herir a la seva causa i estima. Lladó és avui per avui, del món dels vius (o dels que sobrevivim) el més documentat en la vida i obra de Ferrà. I de tot el que l'enrevolta, lògicament, com és el cas, de la llarga i valuosa correspondència que mantingué amb la poetessa d'*Espigues en flor*.

Tot d'una, continuam amb uns altres petits fragments d'aquestes cartes, per veure que són un reflex calcat de la societat d'aquells anys i que ens mostren distintes pinzellades de la vida quotidiana, o de la joia i l'humor com la següent: (*La Llapassa*, 5 febrer 1936) *Molt estimat Miquel: He rebut aquests dies la música d'En Samper que tant desitjava, i... estic mes contenta!... que ballaria un tango i tot si no tengués les cames tan feixugues i si un poc mes de "garbo" a tota la persona...* També són, per altra banda, uns documents històrics, ja que coincideixen amb els anys de la guerra del 36, i en una carta amb data 21 d'octubre de 1937 "amb segell de la Censura Militar estampat en el sobre, al final del text hi ha, ja per segona vegada, una nota manuscrita de la Censura, amb tinta verda, que diu: *En España se escribe y se lee el idioma castellano que es el oficial. El Censor*". En unes poques postals i cartes posteriors, s'escriuen en castellà o italià, però aviat decideixen "d'enviar-se les cartes per mans de correus personals que empraren per estafeta o dipositar una fusteria al costat del convent de la Mercè". Podem veure per cloure aquest paràgraf un fragment (Llucmajor, 12 febrer 1939) que és tot un breu tractat filosòfic de la vida i de la mort, també de l'amistat...: *El país del oblit podrà existir, pero jo encara no n'he passat el llinard i el cor me diu que abans passaré el del viure que no l'altre, tan convençuda estic que les dissonancies aparents no podran destruir mai la vibració simpàtica amb que es responen uns a altres els esperits per distanciats que semblin. Aquestes coses son mútues.*

Un aspecte importantíssim en la relació d'aquests dos poetes, segurament, fou la complementarietat. De no haver existit aquesta comunicació epistolar, és molt possible que la poesia de Ferrà i Salvà, no seria la que, al final, ha esdevingut. Miquel Ferrà amb estudis universitaris (el 1904 acaba la carrera de lleis i, animat pel seu èxit literari als Jocs Florals de Barcelona i havent estat presentat per Miquel Costa a alguns poetes noucentistes del Principat com Josep Carner i Jaume Bofill i Mates, decideix fer, també a Barcelona, la carrera de Filosofia i Lletres); i d'altra banda, Maria Antònia Salvà, que viu al seu raconet de Llucmajor, amb una vida camperola i tranquil·la, sense estudis superiors... Així idò, Ferrà representaria l'academicisme, que sap com va la rima i la mètrica; i Salvà, és la mostra més clara de la frescor poètica, de l'espontaneïtat.

L'any 1919 Maria Antònia va ser a Barcelona vuit dies. Miquel li havia fet un pla per a l'excursió que

farien a Olot i Girona, i per a cada dia dels que estaria a Barcelona: un recital de cançons de Baltasar Samper a l'Ateneu, un dinar amb Carner i un altre amb Carles Riba... Fruit d'aquestes coneixences, Maria Antònia adreçà aquest sonet preciós a un jove Carner, d'escassos vint anys, que es veia a si mateix convertit en notari de poble i portant una vida plàcida:

*S'hauran passat molts anys, que el temps no torna arrera,
tu ja seràs notari, casat i ple de sort.*

*Llavors ja farà peres, brancada, la perera
i del despatx tranquil la guaitaràs dins l'hort.*

*Tindràs muller i fills i casa ben desada
i jo seré l'amiga d'aquelles bones gents
i jo us aniré a veure de jorn o de vetllada
per fer-te mes consultes d'escrits i testaments.*

*I encara amb les manies que ens deixa el temps quan roda
tindrè la de fer versos; versos passats de moda
com el meu cap, ja blanc, i com el meu vestir;*

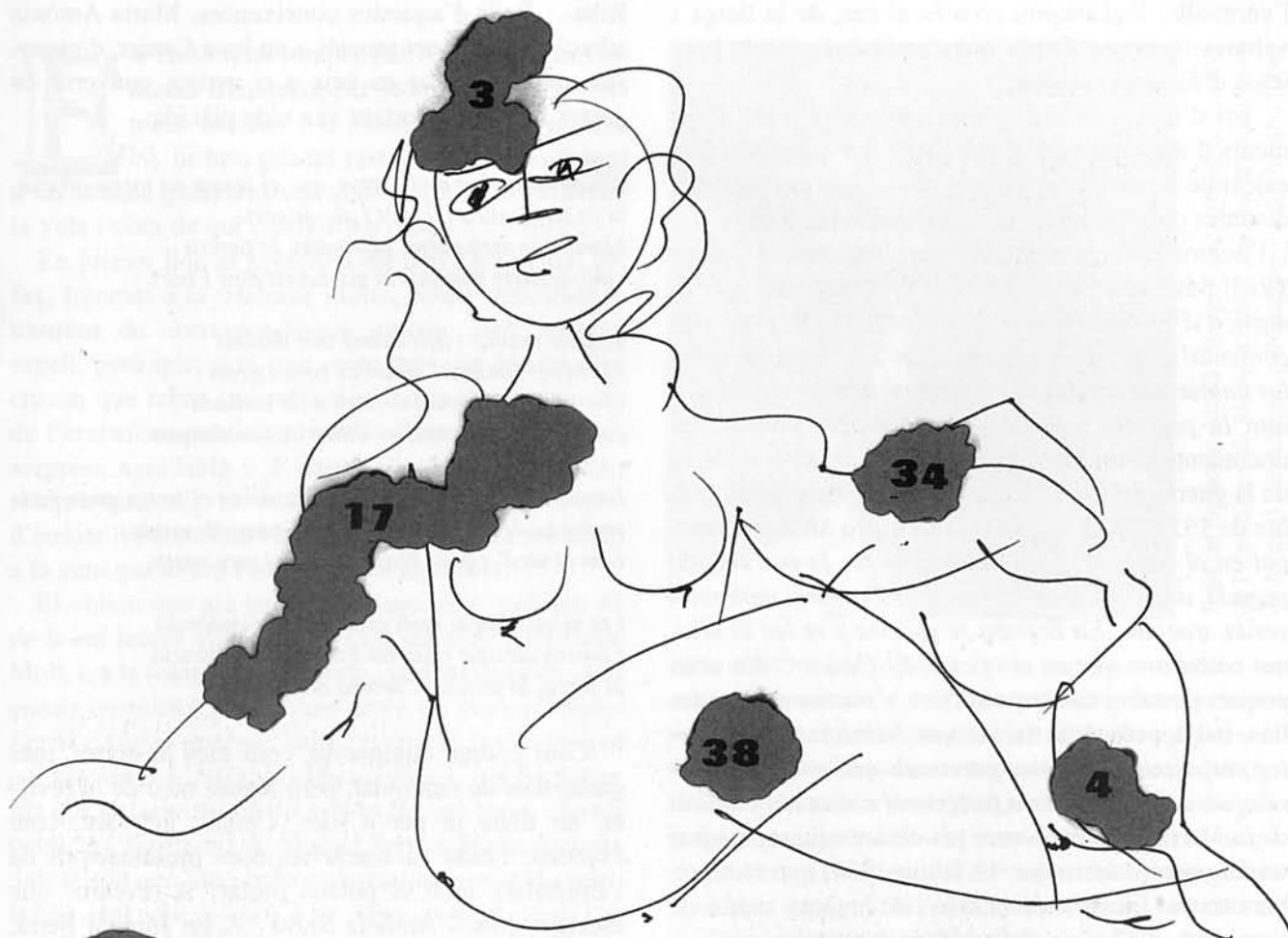
*i tu m'escoltaràs amb gran condescendència
i nostra amistat vella tindrà la transparència,
la forca, la puresa, l'aroma del bon vi.*

Com podreu comprovar, com més hi grates, més ganes tens de continuar, però aquest racó de la revista, no dona ja per a més. Clouré, per tant, com Francesc Lladó va tancar les dues presentacions de l'Epistolari, amb el poema titulat "A reveure" que escrigué Maria Antònia Salvà "A En Miquel Ferrà, després de mort":

*D'un bon amic en la imminent absència,
"Com ho farem sense ell?" t'escaigué dir;
i ara que som mancats de ta presència
que era el nostre suport en jorns d'ahir,
ara sobtats del buit que no esperàvem
malgrat saber el temps tan insegur,
esmaperduts els qui de cor t'amàvem,
¿com ho farem?... ¿Com ho farem sens tu?
L'enyorament que l'ànima ens fa lassa
sols en la fe té confortant perfum.
Deixant estela d'inefable llum
has conquerit la glòria que no passa.
-Per ton art exquisit de poesia,
per ta noble amistat sempre fidel,
per la fe cristiana que ens unia
i em diu que he de trobar-te en millor dia,
girant l'esguard plorós a l'alta via
dic "a reveure", car amic Miquel.*

Joan Pomar Mir

El mes de febrer de 2006, l'editorial Moll publicà l'obra de Miquel Gayà *Epistolari de Maria Antònia Salvà a Miquel Ferrà*, edició a cura de Francesc Lladó i Rotger, que, posteriorment, ell mateix, la presentà a Llucmajor i a Palma.

D. Punt
DOLORS III

Flora

És temps de posar la mirada
en les fulles i fecundar
tots els mots tancats
dins l'ovari del silenci,
obrir l'estigma de la por,
fer créixer els fruits de la vida.

És temps de posar la mirada
en la llavor, presonera
dins la coberta dels llibres,
que pot donar-nos
l'arbre fecund de la saviesa.

Cal que germi en la terra clivellada,
humida pel plor i el dolor,
i obrir en els núvols una clariana
on l'esperança sigui el sol.

Assumpció Forcada

Del seu llibre
Flora Sapiens

Cançons de cordes

*He arribat a raure a l'ombra del teu cor
i m'he assegut damunt la placidesa
del capvespre.*

*Cantava el vent -en verd i alga-
cançons de cordes, mirant el pentagrama
de les nanses.*

*De sobte han florit llaiüts i veles llatines
i hem sortit del port vers un gris obscur
fet teranyina.*

*Ambdós teniem por de perdre l'aire
que omplia de goig els pulmons i també
movia la barca.*

*La mar era mirall i reflectia rajos de llum
saltironant entre ones blaves ornades
amb randes blanques.*

*Quina felicitat bellugadissa! El moviment
agombolava les hores i la dolcesa creixent
de les paraules.*

*Mai no havia viscut, tan en viu, la vida.
Mai no havia sentit, tan real, el bategar
de l'ànima.*

*Llavors ens hem perdut rere les illes, navegant
sota el bransoleig monòton i excitant
de les gavines.*

(Inèdit)

Julià Obrador Perelló

Sa Ràpita, 21 d'octubre de 2005

Dedicat al mestre Miquel Brunet, en el seu 80e aniversari

Escultura de **Miquel Brunet**

Aforismes i altres guaspies

2.- S'Esclop

- L'home treballa, Jesús somriu, Déu es mor de rialles.

- Jo només creuré que som un bon aforista si el Papa de Roma ho diu. No oblidem que el Papa és infal·lible.

- L'humor és un sentit, i el sentit de l'humor és el més seriós de tots ells.

- Només tu mateix et pots forçar a ser virtuós, i per aquesta raó val més que no ho facis. Els treballs forçats, ja se sap, són un mal exemple a seguir.

- El fiscal de l'Estat hauria de castigar aquells ciutadans que no tenen sentit de l'humor. En primer lloc s'hauria de castigar a ell mateix per haver acceptat el càrrec de fiscal de l'Estat.

- Els coàguls d'humor sovintegen en la jerarquia catòlica.

- No m'ho explic: la gran majoria de professors de literatura no són escriptors.

- No és fàcil distingir un comunista d'un capitalista quan els veus per primera vegada. Encara és més difícil distingir-los quan els veus la vegada que fa mil.

- El que és difícil de veritat a Mallorca no és parlar català correctament, sinó parlar català.

- No ens ha d'estranyar que el president d'Espanya - Rodríguez Zapatero- ara digui que l'Estatut és inviable: es tracta de l'evolució pròpia de l'espanyolisme de sempre.

- Els ximpanzès no són humans: no els agrada complicar-se la vida.

- Quan escric teatre estic més influït per la meva hèrnia discal que per Samuel Beckett.

- Molts homes valoren la bondat de les dones, però prefereixen una porcelleta rostida.

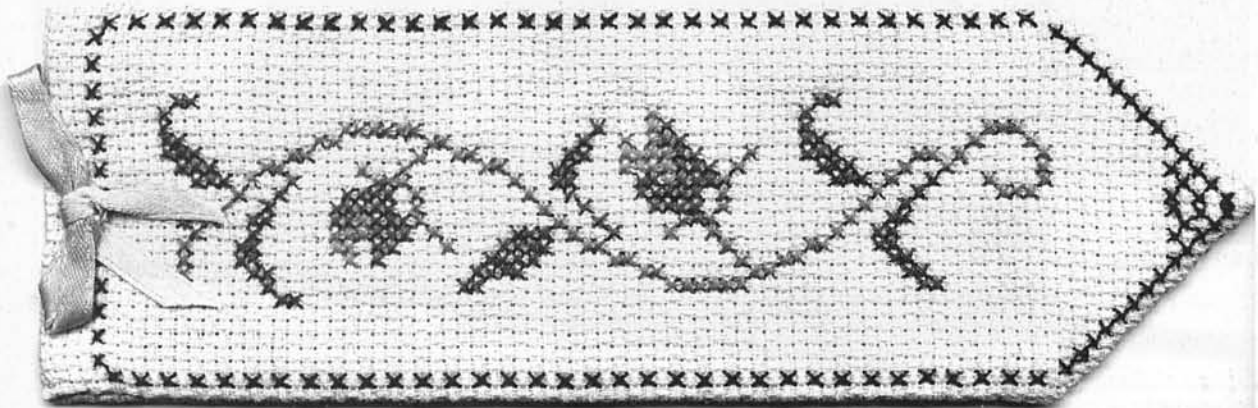
- L'home és l'únic animal que riu i fa riure.

- Si et situes al centre sempre donaràs l'esquena a algú.

- El tirà hauria d'oferir satisfaccions permanents als seus súbdits, ja que ell és del tot insuportable.

- L'humor, per ser-ho de veritat, ha de fondre els ploms.

Joan Guasp

Homenatge a Gaspar Aguiló

Gaspar Aguiló Forteza

Artigues en destacà que “té un valor cultural i especial molt gran”, i afegí que l’obra musical d’Aguiló es tracta d’una “feina molt acurada”; i, per la seva banda, A. Caimari va destacar que “aquest músic ha compost al llarg de la seva carrera una obra molt variada”. El conjunt discogràfic, titulat *Homenatge a Gaspar Aguiló*, inclou peces per a piano, orgue i veu, entre les que destaca *Petita suite de cançons del camp de Mallorca*. L’objectiu d’aquesta peça -amb tonades com *Sa ximbomba* o *Cançó des vermar-* és donar a conèixer la música popular mallorquina i fer-la arribar a les sales de concert. Entre d’altres obres, hi apareixen *A la cartoixa de Valldemossa*, *Dolços records*,

El disc compacte, just acabat d’editar i dedicat al músic Gaspar Aguiló Forteza va ser presentat al poble del compositor, Sa Pobla, per Antoni Caimari, de la Fundació Àrea de Creació Acústica (ACA), i també pel cap de Programes del Consell de Mallorca, Joan Artigues, el passat 23 de juliol; Joan

Himnes a Santa Rita i *Cinc peces per a orgue*. El recull de peces de Gaspar Aguiló que hi figuren són interpretades per la Coral de Sa Pobla, sota el guiatge del director Santiago Francia, i Miquel Bennassar (orgue), Sebastià Pou (violí), Antoni Rian (piano), Arantxa Riera (veu) i Vanesa Santanach (piano). El compositor mallorquí, nascut l’any 1926 a la vila de Sa Pobla, confia en què aquest nou àlbum agradi, perquè representa un “compendi de música clàssica amb cançons del camp i dos himnes comprensibles per al públic, amb acords moderns”. El veterà músic afegí que les melodies del disc no són antigues, sinó que

s’han enregistrat a posta per a l’ocasió. Gaspar Aguiló Forteza és una de les figures coetànies de la música popular de les Illes i, a més de compositor de temes per a piano tot sol o amb acompanyament, orgue i cor, ha volgut i sabut traslladat cançons i tonades del camp als pentagrames.

R.

De tothom vaig aprendre

Miquel López Crespí

Pobla) de mitjans dels anys cinquanta hi hagués un miracle que s’anomenàs «Escola de Música»? No tot eren patates, camions amunt i avall per a l’exportació, mongetes i cacauets, a sa Pobla. Més de cent

De tothom vaig aprendre coses. En podríem fer un llibre de les influències de la infantesa! En Gaspar Aguiló Forteza va ser un d’aquells personatges claus en la vida d’un infant.

Qui, a hores d’ara, podria imaginar que en un poble (sa

alumnes (al·lots i al·lotes) anaven a classes de solfeig i de piano i, encara més miracle... amb el temps organitzà també... una escola de ballet clàssic! Gràcies al seu amor per la música, els al·lots i al·lotes d’aquella època (a través dels nombrosos concerts que organitzà en l’Escola Municipal de Música que ell dirigia) poguérem començar a estimar Litz, Mozart, Chopin, Bach, Albéniz, Txaikovski... L’Escola Municipal de Música de sa Pobla començà a funcionar a ple rendiment d’ençà el mateix moment de la seva obertura, a començaments de gener de 1957. Un any després, en el primer festival que s’organitzà com a fi de curs, els alumnes ja pogueren interpretar algunes peces de Verdi, Bizet, Borodín, Mendelssohn, Sorozábal, Schumann, Serrano i Gounod, entre d’altres compositors famosos. I l’ànima d’aquest miracle era, sens dubte, el meu mestre de solfeig, el recordat compositor Gaspar Aguiló!

— Miquel López Crespí —

Dels Regnes Sensitius

De les ocultes intencions del regne animal només podem intuir-ne vagament alguna cosa.

L'animal que jeu vora teu ¿Et fa companyia o es fa companyia?

El moviment és animal. La paràlisi és mineral. La respiració és vegetal. L'home té en ell tots tres regnes.

Els sospirs són aeris. Els crits volcànics. Els plors són fluvials. Els naixements oceànics. Les morts, són totes quatre coses i alguna cosa més.

Sense sexe no existim.

El sexe dels vegetals és acte espiritual. El sexe de les roques és acte abstracte.

El sexe dels oceans té abismes desconeguts per a l'home.

El sexe dels volcans és agressiu, esclatant, creatiu i destructor. En els volcans hi ha el sexe més apassionat de la natura. També el més tràgic.

Per sexe, els animals, sentim en el cos, la natura operant a través de nosaltres. També ho sentim per somni i per desfalliment.

La mort no la podem pas sentir. És un estadi imaginat.

Dolors Miquel

(És d'un material inèdit que encara no té nom)

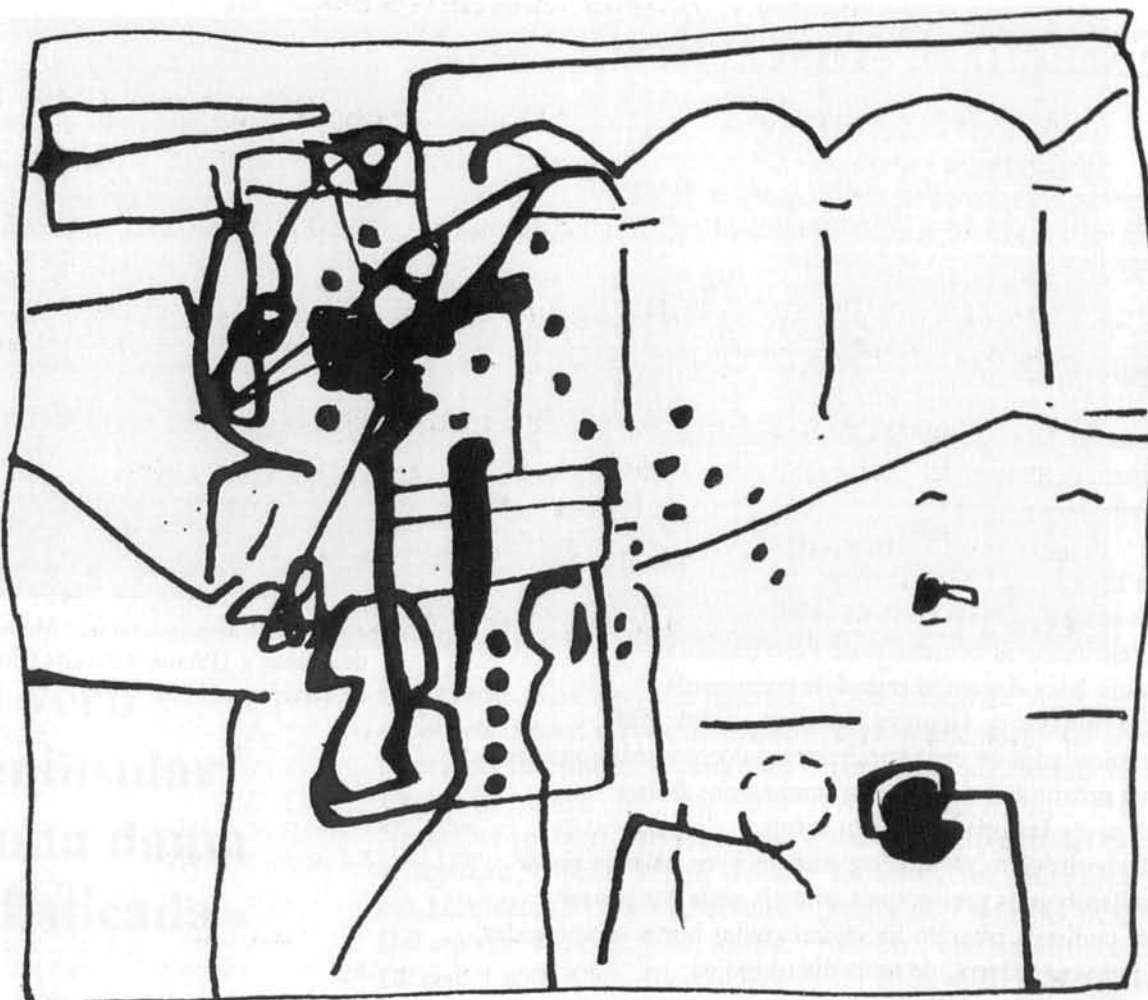
Gravat de Francesc Bonet

1/10

J. Bonet

Tòfol Sastre

Tòfol Sastre

7

Setembre de 2004

SEGLE XXI

Arrasen un pont musulmà del segle X a Ciutat les autoritats. No hi ha manera de fer aturar la bestiesa, la necessitat ansiosa d'esbudellar la bellesa per fer-ne profit immobiliari. Sols els idiotes sense escrúpols van endavant, si qualcú manifesta un mínim de sensibilitat, és qualificat d'extrafolari. Des del vell poeta xinès fins a Lluís II de Baviera, la veritat es diu quasi amb les mateixes paraules. L'home és un depredador d'homes. El poble no elegeix els líders, aquests es proposen a si mateixos com a unguits per la sagnant motivació de devorar els cabals públics i de menjar-se els somnis de la gent humil.

De l'obra inèdita *À mon seul désir*

Àngel Terron

Estació d'Austerlitz

A l'estació d'Austerlitz encara hi havia el senyal
dels cartells del maig del seixanta-vuit.

Aquells "Demaneu l'impossible"

i

"Els partits són els condons de la revolució"
penjaven,

groguencs,

plens de gargots amb insults i invocacions.

Papers destenyits per l'inclemència de tres hiverns consecutius.

Arribàvem a París

i les converses en els bars del barri Llatí,

o a la llibreria Ruedo Ibérico,

ens semblaven una taula de salvació.

Peregrinació al cementiri de Père Lachaise,

oració laica davant el mur dels comunards

amb cançons de Georges Brassens i Édith Piaf

emmirallades en cent horabaixes dolorosament conscients.

Una prostituta borratxa ens demana uns francs

per pagar la copa que li han servit.

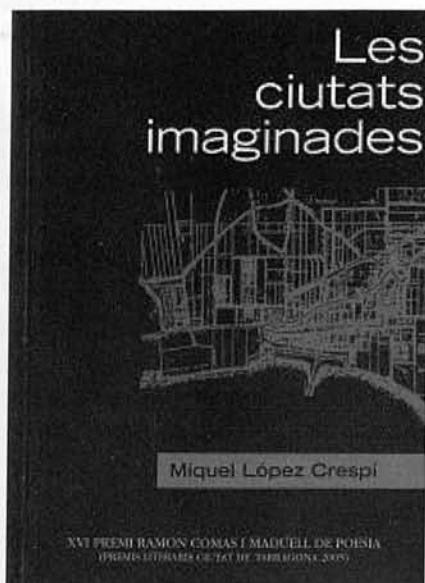
Aleshores érem plens d'esperances i ens bastava sentir

les llambordes parisenques sota els peus per pensar

que mai no arribarien les encarcerades hores submergides,

el punyent aldarull de tants dies agònics,

la nit que mataren Puig Antich.

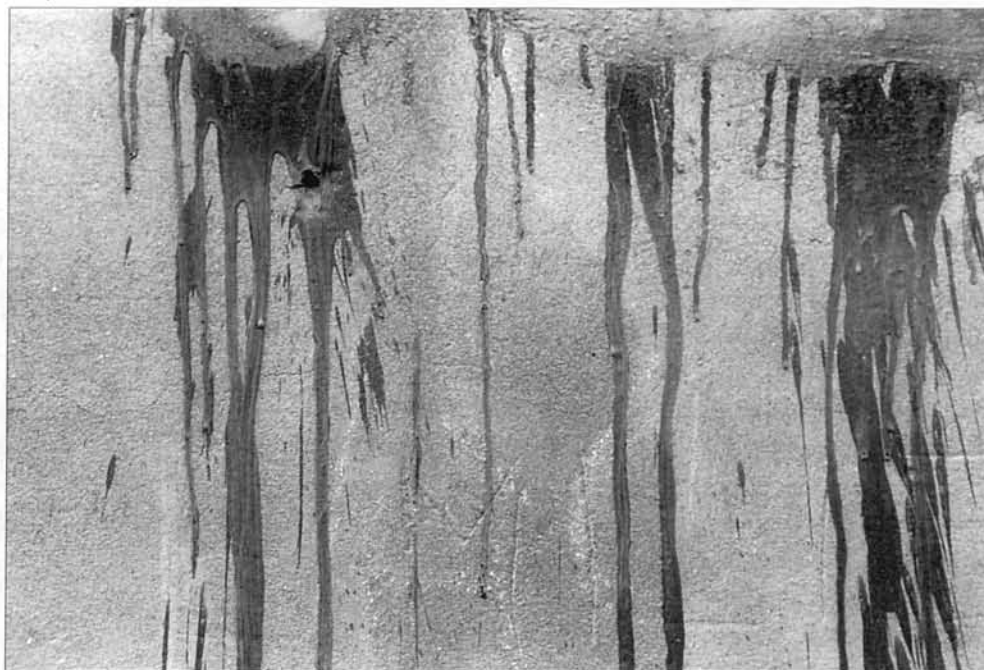
XVI Premi Ramon Comas i Maduella de Poesia / (Premis Literaris Ciutat de Tarragona 2005)

Miquel López Crespi

De *Les ciutats imaginades*

Yolanda Rodríguez, escultura en gres

Fotografia de Robert

El verb peninsular o una dama sofisticada

A n'Antonio Colinas

Subtil presencia de la mirada. El mot. El verb peninsular. La gramàtica ortodoxa. La mirada. La tensió acumulada. La pel·lícula de la nostra vida. Aquesta existència terrible. Després (o sempre) la taula de multiplicar, el vidre, l'acer. Unes petites essències, però, de ciment. Conglomerats de matèries i la música (és clar, que era el "fox trot" i no altra cosa) no era cap referència a un passat de silencis, a uns colors de la sang, a unes matè-

ries creades al parany de la felicitat encoberta. Passat o present. Blanc o negre. La lluita. L'extermini final. La boira de matinada. Novembre i el mort -tots els morts- al sepulcre. Oració. Temps d'oració. Liquidació o extermini del cos. Del cos que fou bell, jove, tendre. De seda i cotó. I aquella cançó de Duke Ellington que parlava sovint de una dama sofisticada.

Reminiscències?, records?, evocacions sempre lentes de l'amor? Possible. Possible. Possible. La noia del paraigües rera la penetració oberta de la pluja -i encara les senyorettes de Wilko, sota la pluja llegeixen «L'any en estampes»- parla davant l'auditori que és pedra, maror i assassinat encobert. Sinistres els carrers amb els personatges següents: l'home geperut, la monja enamorada, l'arquebisbe del País Valencià, el president de

l'Associació de Veïns de qualsevol zona infrahumana de la ciutat, el periodista accidental, la noia del West Side, el director de cinema inexpert però amable, el cambrer i les cambres solitàries a la infermeria de l'amor, el nen, Nicolás? Simón?, que tot just acaba de néixer entre plors, crits i gemecs...

D'altra banda, l'espectacle de Broadway, "Cry for you", per exemple, cada nit, a les vuit de la tarda -hora de New York-, dues de la matinada horari a les illes- aixeca el teló. Somriure d'una nit d'estiu. El verb peninsular o la dama sofisticada.

— Toni Roca —

De *Les senyorettes de Wilko, sota la pluja, llegeixen «L'any en estampes».*

ANTONI ROCA PINEDA va néixer a Mallorca (Palma, any 1944), però la seva vida i activitat literària estan lligades a Eivissa, on resideix. El seu nom de ploma és **Toni Roca** i de professió és periodista. Ha col·laborat als periòdics *Diario de Mallorca*, *Última Hora*, *Diario de Ibiza*, i a les revistes *UC* i *Eivissa*; en el món de la comunicació escrita és conegut així mateix amb el pseudònim «Acteó». Conrea diversos gèneres literaris, i té publicats els següents poemaris: *Voldria viure amb tu la teva por*. Palma de Mallorca: Quaderns de Poesia, 1975; *Del teu cos interior*. Eivissa: Ítaca, 1980; *Les noies de Kansas City*. Barcelona: 1981; *No tornaré mai més al Kilimanjaro*. Eivissa: Caixa de Balears, 1986; *Dóna'm la pau, amor meu*. Eivissa: Consell Insular d'Eivissa i Formentera, 1986; *Eivissa as New York*. Eivissa: Can Sifre, 1990; *Amélie Sur-Mer*. Eivissa: Can Sifre, 1992; *L'altra illa*. Palma de Mallorca: Caixa de Balears, 1992; *Un llarg estiu a casa*. Eivissa: Mediterrània, 2001; *La llarga primavera a casa*. Eivissa: Mediterráneo, 2004. I en prosa poètica, ha escrit: *Cròniques del West-Side*. Eivissa: Can Sifre, 1993; *Les senyorettes de Wilko, sota la pluja, llegeixen «L'any en estampes»*. Eivissa: Can Sifre, 1997; *El llarg hivern a (casa) Praga*. Eivissa: Can Sifre, 1999.

Notes sobre l'Any en estampes

1 El pas del temps. O la literària anada enrere pel laberint dels sentiments. La felicitat contra el no res. El dolor considerat com un castell inexpugnable que rep l'atac contundent dels records que a la fi seran els vencedors d'una guerra sense presoners. La contemplació del propi passat sota les teranyines dels defectes i dels errors comesos. El preu de la bellesa segons mercat. Els humans érem el que som o tal vegada el que serem. La virtut de ser protagonistes de les nostres vides sol amagar una inconfessable propensió a l'odi i a l'amor considerats com a iguals, o com a semblants molt inseparables.

Aparicions sobtades de fantasmes mentideres ens reafirmen com a cercadors de la suprema veritat inabastable. El pas del temps ha rodat fins a l'abisme del silenci que no s'entén ni s'explica mai bé. Comuniquem la nostra decisió de continuar vivint perquè sí i només perquè sí. Al cap i a la fi, comuniquem que la comunicació no sempre mana.

2 Villangómez com a ídol i com a tòtem de la llengua catalana que s'escriu a Eivissa. No és cap secret, és el resultat natural d'un procés molt complicat que neix d'una guerra que ve de molt lluny, tal vegada de la mateixa història que hem patit com a poble des del segle XIII ençà. La cultura és una resposta contra la mort i s'alimenta de cadàvers que només feien preguntes i més preguntes. Sovint llegim per fer nostra la capacitat de morir, és a dir, de renéixer que té la vida. Escriure és com llegir, i llegir és com retre homenatge a qui escriu per a nosaltres, sense demanar a penes res a canvi (o, tal vegada, demanant-nos-ho tot).

3 Hem llegit *L'Any en estampes* amb devoció sempre que ho hem necessitat, i això ens ha salvat perquè hem tengut aquesta sort, i enhorabona que l'hem tenguda. De tota manera, queda clar que arrosseguem moltes incapacitats. Si el futur no pot explicar el passat, tampoc el ressentiment haurà de perdurar, sinó cura. Sembla un joc per a persones molt tranquil·les, però amb Villangómez vàrem aprendre que els diccionaris s'han de llegir com una novel·la, o gairebé. La novel·la negra americana i Pompeu Fabra. Tots els Dostoievski, tots els Tolstoi, i l'agrupament Alcover-Moll, des de l'A fins a la Z. Joan Coromines i Anaïs Nin li fan el joc de tres a Henry Miller que, com sempre, va enravenat i no vol pagar el beure.

4 Els extrems toquen el centre de la qüestió. L'oblit és il·legal, narcotitzant, d'una manera pessoana castiga els baixos instints de la nostra cal·ligrafia. Entre tots ho farem tot, però només quan es pugui fer i sempre que l'autoritat ho permeti, si no plou. Costa molt d'esforç això d'aprendre a ser civilitzat, una mica liberal a la manera anglesa, hereu i senyor de Dalt Vila que constata l'esforç, la suor, el treball del pagès lligat a la terra i a la subsistència pura i dura. Villangómez fou l'escriptor bocabadat davant el poble que resplendia, blanc, senzill i empinat el seu campanar dalt d'un puig. La vida dels dies, com les estampes d'aquells dotze mesos de l'any que anà escrivint amb mètode i amb un cert risc. Les circumstàncies polítiques de 1953 condemnaven la prosa escrita en català a la premsa diària, però permetien o toleraven l'escadussera aparició d'alguns

versos rimats sense segona o pitjor intenció. Els censors franquistes sabien com no s'havia de deixar usar una llengua que es parlava de la mateixa manera que es respira. Sempre hi ha qui fa de l'odi una humiliació i un càstig. Voluntat d'eliminar l'odiat, en persona o en representació escrita i parlada, quan es pot.

5 *L'Any en estampes* crec que suposa un punt d'inflexió espectacular en l'obra de Villangómez. Sense aquest llibre els seus esplèndids poemaris haurien pogut patir algun avançat empitjorament per manca de referencials subordinats a la realitat grisa dels llarguíssims anys de la dictadura. Però el guix del seu llegat literari s'unifica i resplendeix amb aquesta petita obra mestra que mai ens cansarem de destacar com una de les principals de la literatura catalana del segle XX. A la manera del millor Pla, l'esperit local esdevé universal i la visió de la naturalesa humana condiona la màxima profunditat de l'ànima d'un poble.

6 *L'Any en estampes*, ho repetiré, és un cim ben alt en la producció literària de M. Villangómez Llobet. Escrit el 1953 com a possible

col·laboració per a un suplement literari «Isla» que apareixia al *Diario de Ibiza*, i que era la feina d'un grup d'amics, per culpa dels entrebancs dels censors contra el català usat fora de les floritures líriques, acabarà sent una joia testamentària de la vida en directe en un poble eivissenc com St. Miquel de Balansat, on Villangómez hi treballava de mestre d'escola. En el pròleg a la segona edició, signat el 9 de febrer de 1975, Villangómez escrivia:

“L'Any en estampes podria semblar un llibre de nostàlgia d'uns temps fugissers i d'enyor d'una il·lusió geòrgica o bé d'evasió cap

a uns medis rurals, aliens a l'autor. No és cap de les dues coses, sinó un llibre de realitats vives -d'algunes realitats, experiències personals incloses-, amb referències a èpoques anteriors i algunes digressions històriques, el passat i la tradició exercint sempre la seva força en el present”.

El llibre beu del millor esperit prouistià -un tret característic de la gran literatura del segle XX- a partir de l'evocació i de la confrontació amb la realitat viscuda. Llegit en paral·lel a la poesia del mateix Villangómez, crec que és una peça d'art digna de figurar a la millor biblioteca. Llibre ple de llum

mediterrània, no estalvia mostrar la cara fatalista del destí humà, quan convé i en la dosi que escau. Devot combregant de la civilització i del coneixement, Villangómez apostà contra la barbàrie amb la contemplació meravellada del món rural, aleshores encara incontaminat de progrés.

7 Maria Aurèlia Capmany es va queixar alguna vegada de la poca participació de Villangómez a la vida barcelonina. Diguem que ella parlava de la gran capacitat intel·lectual de l'autor dels *Sonets de Balansat*, però es dolia de no haver-lo vist ficat de ple a la trinxera del que fou “la cultureta”. Tanmateix, a un home que des de la soledat eivissenca creà una obra de tanta envergadura, no se li pot retreure la tria del món més personal i “romput en illes”. El caràcter de les persones marca les obres que fan i el destí probable del qual aquestes gaudiran. La llavor que semblà Villangómez donà ràpids fruits als anys seixanta i setanta amb l'aparició d'una primera generació de joves escriptor i artistes que com Josep Marí, Toni Roca, Antoni Marí (ell, sí, a Barcelona), Isidre Marí (també a tot arreu), o Jean Serra, han sabut prendre el relleu i ampliar les lliçons apreses del mestre i patriarca. Toni Roca, d'una forma especial, amb *Les senyorettes de Wilko, sota la pluja, llegeixen «l'Any en estampes»*, rendí un tribut magnífic, i crec que no prou reconegut, a l'obra extraordinària de la qual ara se n'han complit els 50 anys de la seva primera edició a les «Publicacions de La Revista» de l'editorial Barcino.

— Bartomeu Ribes Guasch —

Francisca Pujol Figuera

NIT ESTRELLADA

La veig quan aclucl els ulls i no hi ets,
la veig, a aquesta mateixa nit,
devoradora i fonda,
quan em despert el vespre, plena de por,
i tu no te n'adones.
Veig el xiprer ondulant i hipnòtic
com un vell escurçó
i la lluna i les estrelles es confonen
en una mateixa espiral,
que és el teu nom esdevingut trepig.
La veig quan aclucl els ulls i no hi ets,
interrogant i colossal
i és una au rapaç que em fecunda.

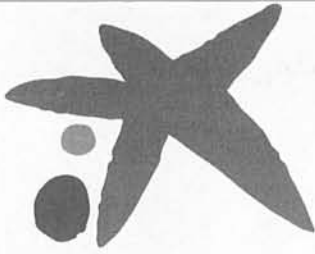
L'IMPRÉVU

L'imprevist ha estat trobar-te
quan tot al meu voltant era un averany de negror.
I ara som aquí, els dos,
cada un assegut a una cadira d'un color diferent,
en aquest cafè que sembla petit i és ple de secrets.
Estàs retallat sobre una paret quadriculada de blaus,
jo recolç el meu cap sobre un bosc de xiprers
i el cambrer, enfront un rosa plastificat, ens mira envejós.
Crec que li agrades.
Estàs retallat sobre una paret quadriculada de blaus
i em mires amb aquests ulls teus plens de càlculs.
Què penses? et deman,
i tu calcules com espigolaràs aquest vespre
les aus dels meus rínxols,
però no ho dius.
Un poc de te de canyella cau sobre el mosaic de la tauleta,
i el jorn es mustia més enllà dels carrerons
en una llum imprevista.
T'estim, em contestes.

UN POEMA DE CARNER

Escrit a la porta d'un wàter
llegesc un poema de Carner
i em sent un albat;
segurament mai cap vers meu s'escriurà en una paret
per constatar una existència.
Al vespre la teva llengua escriu sobre el meu ventre
la més poètica cançó
i això ja em basta.

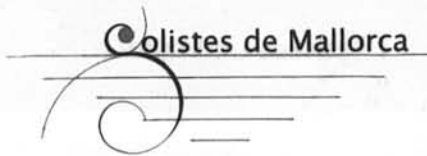
Del recull *Clap*, amb el que Francisca Pujol va ser finalista en el II Certamen Internacional de Poesia Sant Jordi-2006, que promouen els del «Grup Plomes Poètiques», amb seu a Can Mià de Palol de Revardit (Girona)

"la Caixa"

235 Oficines
al seu servici

L'oficina de Joan Alcover,
07006 Palma, al seu servici

C/Bartomeu Rosselló Pòrcel núm. 9 4nA
07014 Palma de Mallorca tel. (971)454041

SALVEM
LA REAL

Afegiu-vos a la nostra lluita i ajudau-
nos a conservar el monestir i el seu
entorn rural

www.salvemlareal.org

NOTES

S'Esclop, Quadern cultural no torna-
rà cap original que no hagi sol·licitat i es
reserva els criteris de selecció i tipogràfics.
El escrits lliurats al consell de redacció -
que no excediran l'extensió de tres fulls a
doble espai- hauran d'anar signats amb el
nom i llinatges i acompanyats del D.I., l'a-
dreça completa del remitent i d'un telèfon
de contacte. Si és l'escrit d'un col·lectiu, el
signarà, com a mínim, un dels seus compo-
nents, que se'n responsabilitzarà. Si ens

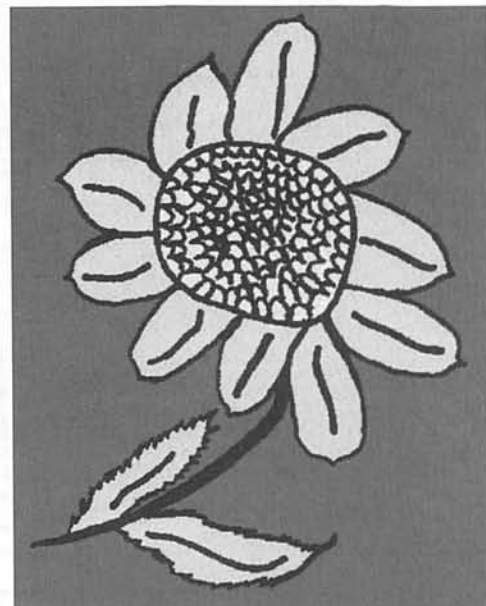
voleu comunicar qualssevol suggeriments, enviau-nos-los a
l'apartat 5222 de Palma, districte postal 07011, Mallorca,
Illes Balears

S'Esclop, Quadern cultural surt periòdicament a
quioscs i llibreries i també es pot adquirir, mitjançant subs-
cripció; per 13,50 euros, 6 exemplars a l'any

Anunciau-vos a

S'Esclop
Quadern cultural

Espais disponibles per a publicitat
Telèfon 639- 954223

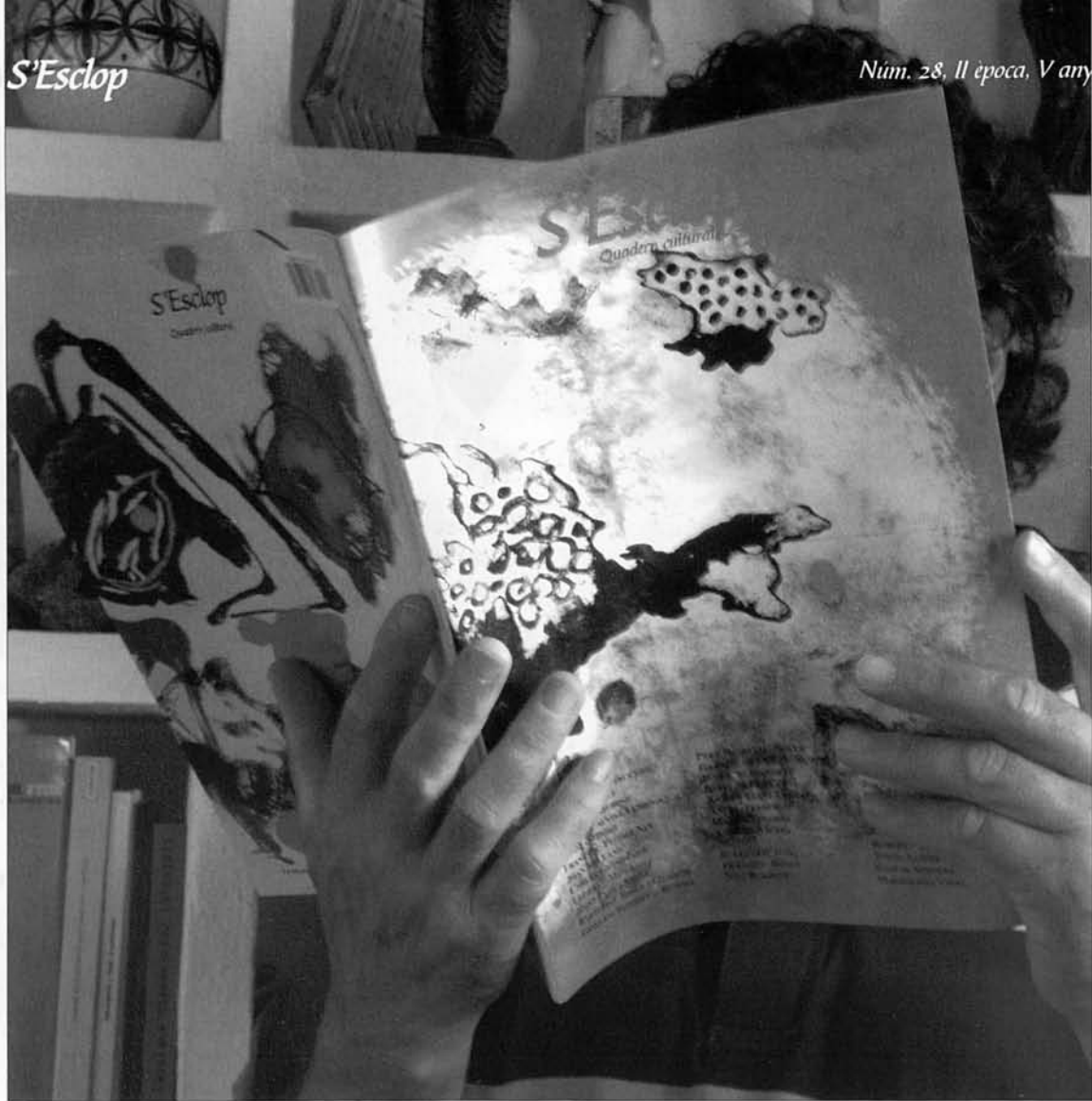

Dibuix col·lectiu d'usuaris de l'associació *Gira-sol*

Col·laborau-hi, feis-vos-ne socis!

Associació Mallorquina de Salut Mental Gira-sol

Passeig de Marratxí, 11 - Son Gibert, 07008 Palma - Teléf. 971 - 28 51 23

S'Esclop

Apartat de Correus 5222
07011 Palma (Mallorca)

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr. / Sra.....

.....DNI.....

Adreça.....núm.....pis.....

Codi postal.....població.....

Telèfon.....E-mail.....

Em subscric a la revista **S'Esclop**, al preu de 13,50 euros de quota anual. Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària d'estalvi que indic a continuació i a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:

Banc/Caixa.....

Signatura

Agència/oficina.....

DC.....cte./ lta.núm.....

La batalla de Hastings

In memoriam F. F. B.

L'escorpí reconeix aquesta escorça
que et cobreix, protegint com una pell
la melsa, el cor, el fetge i el cervell,
on amagues, temorós, la teva força.

No enganes l'escorpí, mai no es pot tòrcer
el camí que li marca l'instint vell;
no l'enganes, no pots, i amb un rampell
de desfici el seu pic en tu s'esforça.

El fibló s'ha clavat, corre el verí,
i la sang resta immòbil en sentir
que la mort ha agafat una dreuera.

I, en descloure's la rosa del dolor,
de Hastings et germina la llavor.
Tot et fuig, i el rei Harold ja t'espera.

Gabriel de la S. T. Sampol

(Inèdit)

Nau de començaments del segle XVI (xilografia)

Gaspar Servera, escultura en planxa de ferro de la sèrie *Dona-arada*

XVII

AQUELLA NIT

plogueren ànimes solitàries,
reculls de memòries inventades,
textures de vides sense suport.

Aquella nit
no importava que arribés el dia,
el soroll era tendre i dolç
com el bes de la lluna a la galta.

Aquella nit
es desfeia la realitat en un fil,
l'hora bruixa albergava
els cervells derruïts per l'infortuni
i no tenia fi.

La pluja se'n va portar
els enigmes d'uns viures mai viscuts.

XVIII

NO EM FA POR LA MORT,

Sí, la inexistència.
Sí, l'oblit.
Anar-me'n i no deixar
un contorn nítid de presència,
que l'absència no faci eco
dins els inexorables abismes
del record,
que veu i paraula es perdin
sense deixar un cert pesar malenconiós.

I si, com dic, no em fa por la mort,
cal doncs pensar-hi?

Joana Maria Mas

Del poemari *Amb el gram just de follia*
de propera publicació pel
Centre Cultural Capaltard

*Tornarem tots a les illes
i dels ulls farem saltar
els estels que encara hi ploren.*

Miquel Bauçà

FUGIM AMB LA BARQUETA:

els braços tensos, remes esmolats.
Fugim de les llagues que heu deixat
damunt el rocam,
de les nafres que feu a la mar.
Només ens dol deixar aquest redolet
en mans dels porcs.
Prest serem lluny, amb la barqueta,
la pell colrada de saladina.
Les mans tallades de treure
palangres, de passejar la fluixa.
Peixet per fer brou: roquer.
Triam la batalla de les bestioles
marines, supervivència a la mar.

La força que ens uneix
ens fa creure que hem de fugir
de les vostres categories,
dels vostres càrrecs,
dels vostres manaments,
de la vostra comandera.
Hem fugit amb la barqueta.

Glòria Julià Estelrich

Del poemari
Clandestima
de propera publicació pel
Centre Cultural Capaltard

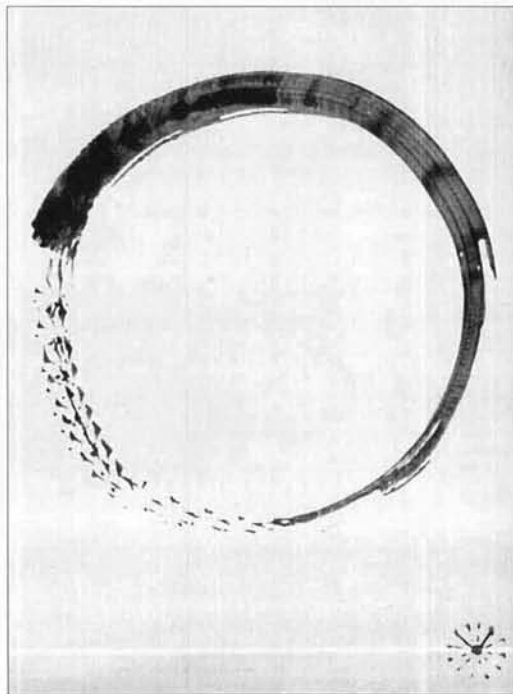
Fotografia de **Pau Vadell Vallbona**

François Cheng i els camins de l'essència

La trajectòria de François Cheng és la d'un humanista d'una amplíssima cultura oriental que s'ha format des de la tradició xinesa, assolint després els referents que li ha proporcionat França, el seu país d'adopció, on fou nomenat l'any 2003 membre de l'Acadèmia Francesa. La seva figura ha estat cabdal per donar a conèixer els savis xinesos al món occidental així com també per a la traducció i difusió de l'obra escrita d'autors francesos en el continent asiàtic. Autor de llibres d'art, assagista, traductor, cal·lígraf, novel·lista i poeta François Cheng ens transporta a un univers de coneixement que sorgeix de la recerca dels batecs vitals. Es detura en la contemplació de la natura i s'endinsa en el llenguatge sense defalliment, el text, la frase, la paraula, l'origen, les etimologies, les lletres i la composició dels signes que representen les paraules en l'escriptura xinesa i que des de ben petit va conèixer al costat del seu pare, al poble de Nachang a la província de Jiangxi, al sud de Xina. La cal·ligrafia tal i com es practica al seu país d'origen, no és un pas per només escriure. És un art en la seva totalitat, que serveix de referència a les altres arts plàstiques: pintura, escultura, arquitectura, dansa... Qui la practica ha d'exercitar el seu ésser a tots els nivells. La cal·ligrafia no admet rectificació, és una exigència de contrastos, de relleus i d'harmonia rítmica, qualitats que requereixen ser produïdes instantàniament. A mesura que l'artista executa la seva obra, ha de mobilitzar tot el cos ja que és precís que el traç s'impregni de l'alè vital que respira.

A l'edat de 20 anys arriba a França i fa de l'aprenentatge de la llengua un procés d'estudi i de superació de dificultats, a vegades desesperant, per a ell que venia de l'àmbit d'una llengua ideogràfica ja consolidada. Han de passar quasi trenta anys perquè arribi la seva primera publicació en francès, un miracle esdevingut, segons les seves paraules, per un llarg recorregut de passió i de determinació. Es tracta del llibre *L'écriture poétique chinoise*, Ed Seuil, 1997, una antologia de la poesia xinesa de l'època Tang (618 - 907) on fa una anàlisi semiològica sistemàtica de l'escriptura xinesa. De cada poema en dona la versió original, la transcripció, una traducció paraula a paraula i una traducció interpretada... François Cheng es nacionalitza

francès a l'any 1971. Del seu país en conserva el llinatge, mentre que el nom el tria de la mística que li arribà de Sant Francesc, el monjo d'Assís que visqué en comunió amb la natura i amb totes les formes d'expressió de la vida. Un testimoni d'espiritualitat on pot trobar-s'hi una àmplia ressonància xinesa.

No podem entendre la producció literària de François Cheng sense la influència del Taoisme i de la proposta d'una visió global, unitària i orgànica de l'univers vivent, on tots els elements es lliuen a partir de l'idea del alè (*souffle*, en francès). El funcionament d'aquest alè és ternari: el ying, el yang i una tercera força conciliadora que neix pel fet de l'existència dels dos pols i que a partir d'un procés de drenatge permet l'aparició del millor que contenen. És llavors quan esdevé l'impuls per avançar en la via de la transformació. La reflexió del moviment vital generat a partir

d'aquest contrast de forces i l'energia creadora que en sorgeix camí de la superació, és el motiu per a un magnífic llibre de poemes: *Le livre du vide médian* (Albin Michel, 2004).

En la seva poesia hi trobarem només els mots que són imprescindibles sempre en equilibri amb els silencis. És l'harmonia, també, dels espais en blanc el que el poeta vol comunicar-nos. D'aquesta manera els versos s'ajusten cap a l'encontre dels instants fràgils i ens introdueixen en una meditació senzilla. És en l'incert i en l'efímer on resideix l'essència que ens atreu i ens transforma. Els poemes de François Cheng tenen la facultat de transportar el lector a una brisa reposada, a una nova naixença des de la contemplació de l'ésser i de l'espai que el circumda. Una intersecció de forces que l'aproximen o l'allunyen dels elements de l'univers on està inclòs, un interval de distàncies des d'on pot treure la seva capacitat de ser dins el món. No podem tocar, ni veure el que importa més, però tenim la facultat d'interpretar-ho a partir dels límits dels nostres sentits i tenim, sobretot, la facultat de crear a través del llenguatge i omplir de signes el buit d'aquest espai eteri que ens eleva a la participació de l'essència còsmica, en el fluir de la nostra pròpia essència.

— Aina Ferrer i Edith Crozet —

*Le Vrai toujours
Est ce qui naît
d'entre nous
Et qui sans nous
ne serai pas*

*Né d'entre nous
Selon le souffle
du pur échange
Le vrai toujours
Est ce qui tremble
Entre frayeur et appel*

Entre regard et silence

*D'ici là
D'un instant l'autre
L'innattendu adviendra
Quand les dieux habiteront l'intervalle
Du dire à l'entre-dire
Du don à l'abandon
Tout le respiré du printemps
Qu'un trait de sang retrace
La brûlure éclatant en bourgeons
Ivresse et soif demeurent intacts
Dans l'initial rythme retrouvé
Source sera nuage et nuage averse
D'ici là
D'un instant l'autre
Nous nous rejoindrons
Chacun en avant de soi
S'étend de ce qu'il ouvre
S'accroît de ce qu'il donne
Toute fêlure ofrande
Toute en-tente*

*El Veritable sempre
És el que neix
entre nosaltres
I que sense nosaltres
no seria*

*Nascut entre nosaltres
Segons l'alè
de l'intercanvi pur
El veritable sempre
És el que tremola
Entre terror i reclam*

Entre esguard i silenci

*D'aquí allà
D'un instant l'altre
L'inesperat succeirà
Quan els déus habitaran l'interval
Del dir a l'entre-dir
Del do a l'abandó
Tot el respir de la primavera
Que un traç de sang remarca
La cremada esclatant en poncelles
Embriaguesa i set esdevindran intactes
En l'inici del ritme retrobat
Font serà núvol i núvol aigüat
D'aquí allà
D'un instant l'altre
Ens retrobarem
Cada un davant seu
S'expandeix del que obre
S'acreix del que dóna
Tota esquerra ofrena
Tota en-tesa*

Exta-se

Exta-si

*Nuit ici
Aube ici*

*Nit aquí
Alba aquí*

*Ombre du bois
Fendant la pierre
incandescente*

*Ombra del bosc
Fendint la pedra
incandescent*

*Désir
D'atteinte*

*Desig
D'arribar*

Hors

Fora

*Cette lune sur l'eau
est-ce toi
Cette lune dans l'eau
est-ce toi
Est-ce toi reflet et éclat
à toi même inédits
En ton unique mémoire*

Aquesta lluna sobre l'aigua
ets tu?
Aquesta lluna dins l'aigua
ets tu?
Ets tu reflex i esclat
de tu mateix inédits
En la teva única memoria

*Tu regardes
et tu t'éloignes
Tu souris
et tu t'éloignes
À jamais proche inaccessible
dans l'au-delà d'ici
Dans l'au-delà de toi.*

Mires
i t'allunyes
Somrius
i t'allunyes
Per sempre pròxim inaccessible
en el més enllà d'aquí
En el més enllà de tu.

François Cheng

A l'orient de tout, anthologie poétique
Publicat per Ed. Gallimard, 2005 (França)

Traduïts per **Aina Ferrer Torrens i Edith Crozet**

Contemplant l'horitzó, Chu Huai Ching
(pintura sobre seda, segle XIII)

Poetes francesos d'avui / NATHALIE ALSAC

Nascuda l'any 1971, NATHALIE ALSAC forma part de la generació dels joves poetes francesos; ha escrit: *Liens avec le soir* (Ed. Artistes en Languedoc), *Sentiments améthystes* (Ed. La Bartavelle), *Parcelles d'extase* (Ed. La Crypte), *Le voyageur d'éphémères* (Ed. La Nouvelle Pléiade)... Ha publicat poemes a revistes, i la crítica n'ha dit: "...Aquí domina la llum que per ser impulsiva no és violenta... En aquest món aeri... entre somni i realitat, el poema desplegat cap al seu Objecte, es fa ofrena dins la claredat de les paraules..." (JANNICK ROUGER). "...Sembla que Alsac és lliga a l'espai no per l'angoixa, que semblava natural davant l'infinit, sinó per lligams més i més dolços.... [El seu] gran mèrit és fer-nos acceptar el casament al que s'atreveix amb un atreviment tranquil entre el inaccessible i el imperceptible. El xoc és ric en imatges..." (MARIE-LOUISE HAUMONT).

Tu as retrouvé ton autre vie,
celle que tu croyais perdue
sous les racines, dans l'entrelacs
des herbes nues.
Tu as retrouvé le langage des pierres,
les mots que chuchotent les cailloux
bien après le crépuscule.
Tu as appris à lire dans les étoiles
et tu révises encore la carte du ciel
pour te souvenir de ce temps
où la parole n'existait pas.

Has retrobat la teva altra vida,
aquella que creies perduda
sota les arrels, dins el llaç
de les herbes despallades.
Has retrobat el llenguatge de les pedres,
les paraules que xiuxiuegen els palets
bé després del crepuscle.
Has après a llegir dins les estrelles
i repasses encara el mapa del cel
per recordar-te d'aquest temps
on la paraula no existia.

Il y a un puits très profond derrière ta mémoire

Il y a l'eau, tout au fond qui t'appelle et t'attire
Irrémédiablement.

Alors, doucement, tu laisses glisser tes rêves
Contra la pierre usée d'un souvenir

Et tu n'as pas peur de tomber

Il y a un noeud à ton mouchoir
Pour te rappeler à la vie.

Hi ha un pou molt fons darrera la teva memòria

Hi ha l'aigua, molt al capdavall que et crida i t'atreu
Irremeiablement.

Aleshores, dolçament, deixes anar-se'n els teus somnis
Contra la pedra gastada d'un record

I tu no tens por de caure

Hi ha un nus al teu mocador
Per recordar-te la vida.

Per Eivissa: una xarxa de paraules

Una tasca mil·lenària, les xarxes llançades al mar des de les barques dels mariners. Una tasca del segle XXI les xarxes de solidaritat, les xarxes d'Internet com a mans virtuals agermanant indrets del planeta, cultures, pobles, accions d'emancipació i creació d'espais de llibertat.

El passat mes de juny, la Plataforma anti-autopista, va organitzar el macro-festival "SALVEM LA MEDITERRÀNIA - S.O.S. EIVISSA".

La proposta sorgí de la necessitat de donar veu a tantes persones que porten mesos manifestant-se pacíficament amb la intenció d'aturar les destrosses ambientals que tenen lloc a l'illa veïna.

Des de l'art és pot arribar allà on no arriben les protestes i així, músics, artistes i poetes, es reuniren la nit del dissabte juntament amb deu mil persones més, per reivindicar: "Davant la destrucció, davant el menyspreu, davant la divisió de la societat, Música i Poesia".

se en els seus camins, tot sargint una xarxa llesta per a ser empleada, escrita amb paraules de ràbia, amb paraules solidaris, amb paraules efímeres, amb paraules carregades de sentiments. Paraules escrites per tothom, escriptores i escriptors d'Eivissa, dones, homes, joves, infants....

Mentre tant, al voltant de l'espai d'acció, es reparteixen fulls amb paraules escrites, paraules manlleuades als poetes eivissencs i carregades de significat. La proposta consisteix en demanar a les persones, que cerquin altres paraules per anar confegint un vers, una frase que posteriorment, serà penjada sobre un mur. Poema fet a l'atzar, resultant de la trobada entre les persones i les paraules que s'han pescat dels poetes.

El mur es va omplint de versos, de dibuixos, de sentències i de desitjos per preservar la bellesa d'aquesta terra amenaçada.

"SALVEM LA MEDITERRÀNIA - S.O.S. EIVISSA"

Per participar en el festival, una part dels membres del grup poètic, «Fart d'Art» i d'altres inestimables poetes de Mallorca, es reuniren amb escriptores i escriptors d'Eivissa per establir una xarxa de col·laboració i suport a més de preparar l'acció poètica que tindria lloc el vespre.

Una xarxa per empescar paraules, per Eivissa:

Vuit bobines de paper rodant pel terra, encreuant-

Excavadores, munts de terra, camps de golf, urbanitzacions, autopistes, però també, un gran espai teixit amb paraules, D'esperança. Pot ser?.

Àngels Cardona, Aina Ferrer, Joan Fullana, Antoni Joan Fuster (fotografia de José Sedano)

"SALVEM LA MEDITERRÀNIA - S.O.S. EIVISSA"

Fotografies de **José Sedano**

*D'una flamarada
deixarem inhabitada
la torre del poder*

Poema anònim fet a l'atzar,
resultat de la trobada entre les
persones i les paraules

"SALVEM LA MEDITERRÀNIA - S.O.S. EIVISSA"

Poesia portuguesa d'ara / J. A. NUNES CARNEIRO

QUANDO ACORDAS E...

*quando dormes a meu lado
és o meu mundo
mas
quando acordas a meu lado
e sorris
és o mundo*

QUAN ET DESPERTES I...

*quan dorms al meu costat
ets el meu món
però
quan et despertes al meu costat
i somrius
ets el món*

DESEJO

*olho o relógio
e conto os segundos e os minutos
que faltam para encontrar
os teus lábios*

DESIG

*mir el rellotge
i compt els segons i els minuts
que manquen per trobar
els teus llavis*

CARNAVAL

*no carnaval
se pudesse
disfarçava-me de borboleta e
voava para ti
só para te ver sorrir
só para te beijar como se fosses a
única flor do mundo*

CARNESTOLTES

*per carnestoltes
si pogués
em disfressaria de papallona i
volaria cap a tu
només per veure't somriure
només per besar-te com si fossis l'
única flor del món*

De l'obra *O beijo ainda intacto / 10 poemas de amor para a Ana*

Traducció de **Gabriel de la Santíssima Trinitat Sampol**

J. A. NUNES CARNEIRO va néixer a Braga el 1961. Es llicencià en Història. Professionalment, es dedica al màrqueting d'empreses. Ha participat en diversos projectes culturals i literaris i, l'any 1997, va fundar Elefante Editores, que continua dirigint. El primer llibre que publicà fou *Do Tamanho da Formiga* (1982); el 2001, s'edità *Poesia Incompleta*. J. A. Nunes Carneiro fa una tasca molt positiva i envejable en pro de la poesia portuguesa, tant per mitjà de l'editorial com per Internet. Si voleu visitar la seva *website* és la següent: www.elefante-editores.co.pt/html/novidades. I a la seva revista digital hi trobareu traduccions d'alguns col·laboradors de *S'Esclop*

...ue los le
 hoy.
 La operac
 Ejército es
 ayor enverg
 des, despi
 enzado, an
 creencias
 miembros de
 ebriaran su
 nical antes
 Miembros
 tos del Ej
 ores, llegar
 ras de la m
 ul las barrer

...alguna
 eclaracion
 UCLM, Juhop
 oríamos
 e aunque m
 a hora ya
 ...también con el
 ...Caja de
 y esto quiden
 as ante
 ...diplomáticos ex
 ...heredades de Belgrado
 inician mañana una
 ...

Lluís Florenç
 1998

Lluís Florenç (1998)

S'Esclop

Quadern cultural

Rainelda Palerm, tècnica mixta sobre paper reciclat